

KIDDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 3 • 2015

TEEMA

muuttuva koulu

KIDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 3 • 2015

www.ulapland.fi/kide

Kide on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti. Seuraava Kide ilmestyy joulukuussa 2015.

Päätoimittaja OLLI TIURANIEMI

Tiedetoimittaja MARJO LAUKKANEN

Toimittaja SARI VÄYRYNEN

Art Director IRMA VARRIO

Valokuvaaja ANNA-LEENA MUOTKA

Ilmoitusvaraukset TARJA HELALA

Osoitteenmuutokset: tiedotus@ulapland.fi

Päätoimittaja puh. 0400 695 418

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Painos 4500 kpl, painopaikka Erweko Oy, Oulu 2015. ISSN 0787-0965.

Lehti ottaa sitoumuksetta vastaan aineistoja, mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide. Julkaisija:

Lapin yliopisto/Viestintä, PL 122, 96101 Rovaniemi.

tekijä

Anna-Leena Muotka

Luokanopettajaopiskelija
ja valokuvaaja, Lapin yliopisto

Anna-Leena Muotka kuvasi tähän lehteen mm. kaikki teeman kuvat.

”Tavallisesti lehtikuvaajan työkuva on nopeita, ennalta hyvin suunniteltuja keikkoja. Pääsin kuitenkin tätä lehteä tehdessä kuvaamaan pääjutun kuvat kahdella vaellusreissulla, jotka kuuluvat myös luokanopettajaopintoihini.

Kuvaukset toivat eteeni aivan uudenlaisia haasteita: kuinka opettaa oppilaita melomaan samalla, kun olisi hyvä kuvata juuri tämä tilanne juttua varten? Miten pakata rinkka niin, että kamera ei kastu koskessa, mutta on helposti saatavilla? Opin, että näissä kahdessa hyvin erilaisessa roolissa yhtä aikaa toimiminen vaatii kolme hoota: herkkyyttä, heittäytymiskykyä – ja huumorintajua.”

TEKIJÄ-palstalla esitellään lehden tekijöitä.

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 Jälkiä **MARKKU HEIKKILÄ**
- Sámegillii **ELINA HELANDER-RENVALL**
- 5 Mie
- 6 Aura
- Luovat
- 7 Arktis
- Kolumni **JAAKKO HEIKKILÄ**
- 8 Kiehinien **OLLI TIURANIEMI**
- Arviot

TUOKIO

- 28 Tuokio arktisessa **JOONAS VOLA**

OPISKELUA

- 30 Sarjakuva **SAMI NYSSÖLÄ**
- Blogi **HEIKKI HERRANEN**
- 31 Opiskelu-uutiset
- 33 Alumni

KITEYTYKSET

- 34 Arktinen **Palveluita ympäri Barentsin**
- 36 Taide **Kotona – taidetta ja toimijuutta Jokkakalliossa**
- 40 Tutkimus **Tämä on roskajuttu**

HIPUT

- 44 Kotisivu
- 45 Eskon puumerkki **KYÖSTI KURTAKKO**
- 46 Julkaisuja
- 49 Väitökset
- 51 Lyhyet
- 62 Hiutaleita **TOIVO SALONEN**

TEEMA Muuttuva koulu

Koulu muuttuu tunnetusti hitaasti, mutta ilmassa on muutoksen merkkejä. Yliopistomme opettajankoulutusta uudistetaan, peruskoulun uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön ensi vuonna, ja Lapissa keskustellaan lukioverkon rajusta karsimisesta. Tässä teemassa kurkistamme koulumaailman uusiin tuuliin.

9 Pääkirjoitus **TUIJA TURUNEN** Kaikki virtaa • 10 Eroon vanhasta ajattelusta! • 18 Kohti autenttisempia oppimisympäristöjä • 21 Kolumni **PÄIVI NASKALI** Sukupuolisten merkitysten lukutaito • 22 Uusia tuulia koulussa ja opettajankoulutuksessa • 26 Koulutuksen arvaamaton arvo

Simulaatioympäristöt sitovat teorian käytäntöön.

26

"Pittää valita semmonen ammatti, ettei tartte mennä aamula naama nurinpäin töihin."

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

ANNA-LEENA MUOTKA

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä
MARKKU HEIKKILÄ

TOSI VANHAT JUURET

Parin tunnin ajomatkan päässä Rovaniemeltä etelään Yli-lissä on Kierikkikeskus, kivikaudesta kertova arkeologinen museo aidoilla löytöpaikoilla. Viime kesänäkin metsiköstä aivan museorakennuksen vierestä kaivettiin esiin meripihkarengas ja pala pureskeltua koivuntuohitervaa. Koko ajan löytyy pieniä jäänteitä asutuksesta, jota noilla lijoen rantatöyräillä on ollut yhtäjaksoisesti yli 2 000 vuoden ajan, siinä 7 000–5 000 vuotta sitten.

Ajan mittakaava hämmentää. Olen käynyt muutamana kerran paikalla, mutta en oikein pääse asiasta yli. Yli 2 000 vuotta asutusta on kaamean pitkä aika, pidempi historia kuin millään nykyisellä Suomen paikkakunnalla. Miten he kaiken mielsivät? Mitkä tarinat Kierikissä suullisena perinteenä kulkivat? Ketkä toivat meripihkaa ja millaisilta retkiltä?

Nyt paikka on mitäänsanomatonta takamaan männikköä. Jotenkin sekin tuntuu väärältä. Olisi toivonut jotain jälkeä, jonka muu kuin arkeologin silmä näkisi. Mutta tuuli kävi heidän ylitseen, eikä heitä enää ollut.

Tämä kaikki tapahtui kauan ennen alkuperäiskansakeskustelun alkamista.

SÁMEGILLII

Dán spálttas čállet olbmot, geat beroštit
sámedutkamušas, sámegeiلاس ja sáme kultuvrras.
Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta,
-kielestä ja -kulttuurista kiinnostuneet henkilöt.

EKOLOGÁLAŠ ÁRBEDIEĐU MEARKKAŠUPMI LASSÁNA

Álgoálbmogiid ekologálaš árbedieđu mearkkašupmi bissovaš ovdáneami duvdimis lea dál dovddastuvvon maid gaskariikkalaš dásis. Berostupmi ekologálaš dieđu hárrái lea laskan erenoamážit ON: id biodiversitehta soahpamuša ollašuttima olis.

Árktalaš guovlluin, gos dálkkádagaid liegganeapmi uhkida rašis luonddu ja dasa čatnaseaddji álgoálbmogiid ealáhusaid ja eallinvuogi, ekologálaš árbedieđus lea guovddáš sadi váttsivuođaid čoaovdimis ja rievdadusaide vuogáiduvvamis.

Árbevirolaš ekologálaš dieđu suodjaleami ektui lea dehálaš sealluhit daid luonddu birrasiid, maida dákkár diehtu čatnasa. Seamamá láhkai mávssolaš lea dáhkidit luondduealáhusaid joatkašuvvama ja sealluhit álgoálbmotgielaid.

Oahpahus ja dieđiheapmi sihke árbevieruid suodjaleapmái guoski lágaid ásaheapmi leat maid mávssolaš gaskaoamit ekologálaš árbedieđu suodjaleamis. Johtilit muhttašuvvi máilmmis lea vealtameahtun dutkat ja čohkket árbedieđu boahttevaš sohka buolvvaid várás.

EKOLOGISEN PERINNETIEDON MERKITYS KASVAA

Alkuperäiskansojen ekologisen perinnetiedon merkitys kestävän kehityksen edistämiseksi on tunnustettu nyt myös kansainvälisesti. Kiinnostus perinteistä ekologista tietämystä kohtaan on kasvanut erityisesti YK:n biodiversiteettisopimuksen toimeenpanon myötä.

Arktisilla alueilla, missä ilmaston lämpeneminen uhkaa haurasta luontoa ja siihen kytköksissä olevia alkuperäiskansojen elinkeinoja ja elämäntapaa, ekologisella perinnetiedolla on tärkeä rooli ongelmien ratkaisussa ja muutoksiin sopeutumisessa.

Perinteisen ekologisen tietämyksen suojelemiseksi on tärkeää säilyttää ne luonnonympäristöt, joihin tieto kytkeytyy. Yhtä lailla tärkeää on turvata luontaiselinkeinojen jatkuvuus sekä säilyttää alkuperäiskieliä.

Koulutus ja tiedottaminen sekä perinteiden suojeeluun liittyvä lainsäädäntö ovat myös tärkeitä instrumentteja ekologisen perinnetiedon suojelemissa. Nopeasti muuttuvassa maailmassa on välttämätöntä tutkia ja kerätä perinnetietoa tulevien sukupolvien tarpeisiin.

ELINA HELANDER-RENVALL
Boarraset dutki, Árktalaš guovddáš
Erikoistutkija, Arktinen keskus

mie

NEDA ATANASOSKI

Ihmisoikeuksilla kuorutettu väkivalta

Neuvostoliiton romahduksen jälkeistä aikaa leimasi maailmanpolitiikassa pitkään Yhdysvaltojen vallan kasvu. Yksinapaisen maailmanjärjestyksen imperiumi ulotti lonkeronsa uusiin kolkkiin ja kävi sotia Irakissa, Itä-Euroopassa ja Afrikassa. Samalla hahmottui uusi ihmisyyden käsite, sanoo apulaisprofessori Neda Atanasoski Kalifornian yliopistosta Santa Cruzista.

– Ihmisen kategorian uudelleen määrittely USA:n postsozialistisessa politiikassa on liittynyt siihen, millä tavoin USA oikeuttaa militaristista väkivaltaa. Yhtäältä ihmisyyden määrittelyyn on kuulunut re-humanisointia eli ihmisyyden palauttamista niille, jotka ovat sen sosialismin aikana menettäneet. Toisaalta ihmisyyden on poistettu niiltä, joiden nähdään olevan suvaitsemattomia eli esimerkiksi uskonnollisesti fundamentalistisia, homofobisia tai seksistisiä. USA:n humanismi ja ajatus sen levitettävyydestä siis sekä sulkee ihmisiä ulos että sisällyttää heitä itseensä.

– USA markkinoi ajatusta, jonka mukaan se on hyvin edistyksellinen siinä, miten se suhtautuu sukupuoleen, rotuun ja erilaisuuteen ja voi olla malli muulle maailmalle. Nimenomaan tämä ajatus USA:n toimimisesta mallina muille on oikeuttanut eräät rajuimmista väkivallan muodoista.

Lapin yliopistolla Sex & Capital -konferenssissa kesäkuussa

vieraillut Atanasoski on tutkinut erityisesti USA:n politiikkaa entisen Jugoslavian sodissa. Hän sanoo, että Yhdysvaltojen politiikassa Ukrainan ja Lähi-idän kriiseissä on paljon samaa kuin Balkanilla 1990-luvulla.

– Interventio oikeutetaan hyvin samalla tavalla, siis moraalisen tai eettisenä. Aina on olemassa ei-liberaali ja omia kansalaisia sortava hallinto. Oikeutukseen liittyy humanitaristinen etiikka, siis ihmisoikeuksien puolustaminen, olipa se naisten tai homoseksuaalien puolustamista tai vähemmistöjen, kuten kurdien, pelastamista. Ja tyypillisesti kun tilanne pahenee, todetaan, että emme voi auttaa enempää, olemme tehneet kaikkemme, antaa heidän tappaa toisensa. Etiikka siis johtaa määrätynlaiseen tapahtumaketjuun.

– USA:n poliittisessa mielikuvituksessa on vain kaksi hallintomallia, liberaali kapitalismi tai totalitarismi. Välimalleja ei ole.

– Humanitaristisessa ajattelussa on tietysti usein hyvät tarkoitukset. Uudenlaiseksi imperialismiksi se muuttuu silloin, kun humanitarismin ja interventioihin liittyvän väkivallan ero katoaa eli kun humanitarismi ja väkivalta eivät ole enää ristiriidassa. Esimerkiksi ”laillisten” sivullisten uhrien (collateral damage) käsitteen laaja käyttö kuvastaa hyvien tarkoitusten seurauksia.

TAPIO NYKÄNEN

aura

kyntää yliopiston ajankohtaisia tutkimusaiheita

KULKEVATKO TYÖHYVINVOINTI JA TUOTTAVUUS KÄSI KÄDESSÄ?

Tuottavuus herättää sanana usein mielikuvan, jossa työntekijän selkänahasta revitään yhä enemmän irti. Lapin yliopistossa työelämän tuottavuutta on tutkittu toisenlaisesta – henkilöstön ja työhyvinvoinnin – näkökulmasta jo vuosikymmenen. Reilu vuosi sitten alkaneessa kolmivuotisessa henkilöstötuottavuuden tutkimusohjelmassa kehitetään aihealueen tieteellistä teoriapohjaa eteenpäin sekä luodaan konsepteja työelämän laadun parantamiseksi yhteistyössä eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen kanssa.

– Henkilöstötuottavuus on oikeasti iloinen asia, painottaa hallintotieteen professori Antti Syväjärvi.

– Ennen kaikkea meitä kiinnostaa, mihin työaika käytetään. Vastaavatko työtehtävä ja sen tekijä toisiaan? Miten työtä johdetaan? Paljonko aikaa kuluu säälään ja säätämiseen? Tähänastisen tutkimuksen mukaan aika paljon. Tuottavuus parani, jos työaika kohdentuisi prosentinkin enemmän organisaation ja työntekijän osaamisen kannalta oikeisiin asioihin, Syväjärvi sanoo.

Kun työntekijä saa tehdä osaamistaan vastaavia töitä, paranevat motivaatio, työhyvinvointi ja samalla ulosmitattavat tulokset. Tutkimusjohtaja, dosentti Marko Kestin mukaan yliopistossa on tehty kaksi teoreettista läpimurtoa, joiden

avulla saadaan luotettavasti esille työhyvinvoinnin vaikutus henkilöstötuottavuuteen, käytännössä euroiksi.

– Kun saadaan esiin työhyvinvoinnin merkitys liiketoiminnalle, kiinnittyy johdon huomio siihen. Sen jälkeen työhyvinvointi ja tuottavuus kulkevat käsi kädessä.

Tulevina vuosina valmistuu useita käytännön välineitä työelämän kehittämiseen. Valmisteilla on mm. täysin uudenlainen henkilöstökysely sekä esimiestaitojen taloudellisen merkityksen esiintuova digitaalinen peli.

SARI VÄRYNEN

luovat

Taiteellista toimintaa Lapin yliopistossa

HANNA-MARIA VIERTOLA

Vire-osastolla oli esillä 11 nuoren muotoilijan tuotteita.

 vire-2015.blogspot.com

 [Vire 2015](#) [vire2015](#)

TOI AIKA HABITAREN

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnalla on jo usean vuoden kokemus osallistumisesta Suomen suurimmille huonekalumessuille. Tiedekunta otti jälleen paikkansa Habitaressa Helsingin Messukeskuksessa 9.–13. syyskuuta. Tänä vuonna osasto kantoi nimeä Vire.

Habitare-projekti alkaa edellisenä syksynä. Tavallisia kursseja pidempi projekti tarjoaa opiskelijalle paremman mahdollisuuden itsearviointiin ja ideoiden kehittämiseen. Teollisen muotoilun opiskelija ja DI Hanna Kumpula kertoo kokemuksistaan seuraavasti:

– Habitare-projektissa tuli erittäin hyvin käytännöllisellä tasolla selville se, millainen työ on tuotteen saattamisessa ideasta protoksi. Tehdessä ymmärsi fokuksen tärkeyden, valinnan vaikeuden sekä yhteistyötahojen kullannarvoisuuden. Omalla kohdallani Habitare-projekti oli tuotemuotoilijan identiteetilleni muodonmuutosprosessi, jonka jälkeen uskon kykyihini kokonaisvaltaisemmin.

Habitareen osallistuu suuri joukko muotoilualan ammattilaisia, ja se on monen nuoren muotoilijan ensimmäinen julkinen näyttyminen.

Katso lisää messukuulumisia Vire-osaston blogista, Instagramista ja Facebookista.

HANNA-MARIA VIERTOLA

Teollisen muotoilun opiskelija, Lapin yliopisto

**LAPIKKAAT
PEITTOAA
KORKKARIT**

Olin häissä Inarissa. Alkuun tunnelma oli vähän jäykkä, kuten isommissa juh- lissa usein on. Paria tuntia ja lasillista myöhemmin laulu raikasi kaikilla nel- jällä kotimaisella: suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja englanniksi. Yleisestä älä- mölöstä huolehtivat parhaiten utsjoki- laiset, mutta inari- ja ivalolaiset olivat hyviä kakkosia.

Värikkäitä saamenpukuja kannettiin ylpeästi, statuksella ja ilman. Keskiyö- hön mennessä miehet avasivat lapin- takin hakaset, hölläsivät kravattia tai luopuivat vaatteista kokonaan. Naisilla korkkarit vaihtuivat mataliin ballerinoi- hin, mutta lapikkailla pärjäsi aamuyön pikkutunneille asti. Ne jalassa oli hyvä laulaa inarinsaameksi Juicen Musta au- rinko nousee. "Parempi överit kuin va- jarit", kuului kiitos voimallisen esityk- sen jälkeen.

MARJO LAUKKANEN

jaakko

ANNA-ERIKA HEIKKILÄ

TANSSI KALLOSSA

Kylän nimi on Kallo. Hauska nimi. Ja mitä kallo kätkeekään kuorensa alle; ajatukset, järjen, tunteet, kokonaisen universumin.

Ensin on astuttava muutama vuosikymmen taaksepäin. Silloin kun met- sätyömiesten hiki kirposi valkoisille hangille ja kämppien tunnelman täy- densi Työmies-tupakan väkevä tuoksu, silloin kun vappumarsseissa oli ai- toa voimaa ja globaalia solidaarisuutta. Silloin koko Kallon väki marssi ja kauppias yksin hieroi otsaansa kaupan portailla.

Tyyneen Syvärjärveen kuvastuu vastarannan männikkö. Tie Kaukoseen ja Kolariin katkaisee polun järveltä kaupalle. Laajan ikkunan takaa heijas- telee miehen hahmo. Mopo vingahtaa tiellä kohti Kurtakkoa. Kyllä, tämä on se sama kauppa, elössä, elävänä hyllyt notkuen tavaraa, irrallaan ket- juista, K:sta ja S:stä.

- Tämä on tämmönen kauppa, sanoo kauppias ja nousee tiskinsä takaa.
- Ja kauppias aivan sama kuin pari vuosikymmentä sitten?
- Aivan sama, mies hieraisee otsaansa, aivan sama Emppu.

- Mie olen Courtin Titta, tanssija, Titta sanoo ja roikuttaa etusormellaan kylän kirpputorilta, kaupan perimmäisestä nurkasta löytämänsä orans- sia lampunvarjostinta.

- Saisinko mie tanssia sinun kaupassa?

Emppu naurahtaa, pyöräyttää päätään: "Tanssia?"

- Niin, Titta sanoo, mie tykkään tanssia kauppoissa ja pirteissä ihmisille.
- Voi hyvänen aika, Emppu nauraa, kyllä tässä huohneessa on sattunu mitä kummallisimpia asioita, sopivaa ja sopimatonta, muttei täällä kuk- haan ole vielä tanssину.

Juicen "Marilyn" saa Mattilan Vesan akustisesta kitarasta uuden sovituk- sen. Titan keho kaartuu jouselle ruokahyllyn Activa-jugurttien ja Kosken- laskijoiden edessä. Kämmen tukee lampunvarjostimen harlekiinin hatuksi. Eteen suoristuva jalka peittää punaruusuiset kertakäyttömukit, K-Profin mutterilaatikon, Philipsin lamput, GP Ultran paristot, Saludon kahvipake- tit, Oboy-kaakaot, Dan Sukkerin tummat siirapit...

Lopuksi tanssija kumartaa, hymyilee ja kohottaa kiitokseksi lampunvar- jostinta päästään. Vesa repaisee viimeisen soinnin kitarastaan. Viisihenkinen yleisö vaihtaa painoan jalalta toiselle taputuksen tahdissa. Silloin Emppu sanoo: "Kallojen paino ihmisellä vaihtelee kolmesta viitteen kiltoon. Yht- äkkiä tuntuu, että se viis kiloa olis liian raskas kantaa."

JAAKKO HEIKKILÄ

kiehinen

Päätoimittaja veistellee peräpohojolan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Suomalainen ruisleipä tehtin ennen vanhasthan taikinajuuresta, joka säily suvusa vuosisaasta toishen. Juuri säilytethin taikinatiinusa ja siinä asu talon varijeltu henki, joka vappautu uutisleivän tuoksuna pirteisä vuosisatojen ajan. Juurela leipominen oli hithampaa ja vaativampaa ko hiivaa käyttämälä, mutta juuri takas leiphän maun, jota siihen ei hiivala saanu.

Nyt voi hanki kysyä, että mikä son tämän päivän yliopistojen juuri. Näytäs siltä, että monet yliopistot keulivat ja juuretonta rahhaaki näyttäs olevan hakusesa. Häätytys kuitenkin hoksata, että son maine maailmala hupasaa pääommaa, varsinki jos alethan kovin hökälehtimhän ja rohomuahkan. Hiiva voi muuttua hetkesä sonnivoiksi, niinkö meinas käyä jopa joulupukile. Pelekkä rahan hamuaminen saattaa hukata yliopistoiltaki juuren, jollon saatethan joutua viruttamhan kokolaila ajatuksia, jotta vältyttäs suuremmilta tupenrapinoilta.

Toishalta raha tekkee senki, että samoja ajatuksia ja kirjijotuksia kierrätethän aviiseisa ja mitä erilaisemmisa julukasuisa päivät pääksytysten. Konsernit pukkaavat kerran ostettua lausetta esile millon misäki kanavasa ja tiettenki kertajulukusun hinnala. Räntin pittää olla tuottavan olonen ja se pittää voia muuttaa nopiasti rahaksi. Näittenki taikinakourien ois hyä hoksata, että näinä aikoina nettijutut eivät päävy seuraavan päivän kalankäähreiksi.

Onlain maailmasa ränttäämiseltä voi kaota juuri, jos sitä kohotethan pelekästhän rahan väkevälä hiivala. Erilaiset saalistajat rakentelevat jo nyt kaiken maailman viittauskuplia, joila ahanehithan näkyvyyttä tiethen ostoja myyntimarkkinoila. Ennen pitkää tämänki tien pääsä voi oottaa sininen sippi ko markkinoilta loppuu hiiva.

Raha on tievon tuottamisesa hyvä renki, mutta huono isäntä. Ehole panosa ja rahan haalimesa voi heleposti unohtua tottuus ja akateemisuuden perimmäinen tarkoitus. Näinä ranttaliksipanon aikoina son yliopistoilaki tärkei paikka leipoa semmosta uutisleipää, josa maistuu ja tuoksuu hinnaväärti ja aito akateemisuuden aromi.

OLLI TIURANIEMI

arviot

konsertti

LUONTO JA MUSIIKKI LUMOAVAT LUOSTOLLA

LUOSTOCLASSIC

Klassisen musiikin tapahtuma Luostolla, Pyhällä ja Sodankylässä 6.–9.8.2015

LuostoClassicin konserttimiljööt ovat ainutlaatuisia: tunturin rinne, lammen ranta, poropuisto, hotellin aula, ikivanha puukirkko... Ja kaikkialla tulvii musiikki. Aina kaikki ei ole priimaa, ei tälläkään kertaa, mutta olosuhteet saavat esiintyjät heittäytymään. LuostoClassic täytyykin kokea, sitä ei voi kertoa.

Artistit kovenevat vuosi vuodelta. Tällä kertaa oli mukaan saatu maailman huipulta Atrium-jousikvartetti sekä viulisti Andrej Bielow. Varsinkin jälkimmäinen sai ihon kananlihalle ja kyneleet tulvimaan silmiin superintensiivisillä tulkintoillaan. Läpeensä haltioitunut yleisö pystyi Naavan konsertin jälkeen tuskin kävelemään. Ensi vuonna, mene!

www.luostoclassic.fi

MIKKO VEHKAPERÄ

teatteri

METSÄJÄTTI ON KOVAA TAVARAA

Lentävän Poron Teatteri:

METSÄJÄTTI

Käsikirjoitus Miika Nousiainen ja Aleksis Meaney, ohjaus Kari Väänänen. Ensi-ilta Kemijärvellä 17. 4., Rovaniemellä 29. 7.

Kari Väänäsen sähkökäsi ohjaama, haikea ja riehakas *Metsäjätti* saatiin Rovaniemellekin, Kemijärven esityksistä vielä kypsyneenä.

Menevä dialogi, fyysinen ja sävykäs näyttelijäntyö sekä hevimeininki tempaavat mukaan teollisuuskunnan ja sen ihmisten kohtaloihin, kun lapsuudenystävät Pasi (Jussi Jokinen) ja Janne (Kim Kreis) ajautuvat markkinapelin vastapuolille.

Hirviöpomona säteilevä Lida-Sofia Luusua oli nyt löytänyt herkkyttä myös Pasiin vaimon rooliin.

Vastoinkäymiset avaavat tarinassa lopulta uusia mahdollisuuksia. *Metsäjätti* tarjosi sekä pohdittavaa että enemmän naurua kuin moni kevytkomedia.

TENKA ISSAKAINEN

PÄÄKIRJOITUS TUIJA TURUNEN

Opettajankoulutuksen professori,
kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

Kaikki virtaa

” Opettajankoulutukseen
kohdistuu suuria odotuksia.

ANNA-LEENA MUOTKA

Jatkuva muutos on tämän päivän iskulause niin koulussa ja opettajankoulutuksessa kuin muillakin yhteiskunnan aloilla. On totta, että muutoksen vauhti on nopeutunut muutamassa vuosikymmenessä lähinnä digitalisaation ja teknologian kehittymisen myötä. Yhtä totta on myös se, että yhteiskunta ja sen eri osa-alueet ovat aina muutoksen tilassa. Ajatus jatkuvasta muutoksesta ei myöskään ole uusi, sillä Herakleitos totesi jo 2 500 vuotta sitten: ”Kaikki virtaa, mikään ei pysy paikallaan.”

Nopeutuvan muutoksen todellisuudessa opettajankoulutukseen kohdistuu suuria odotuksia. Tulevien opettajien tulisi hallita tieto- ja viestintäteknologian pedagoginen käyttö ja löytää tapoja hyödyntää sitä innovatiivisilla tavoilla. Kansainvälistyminen näkyy koulujen verkostoitumisena, kansainvälisinä projekteina ja oppilaiden moninaisina kulttuurisina taustoina. Tulevilta opettajilta edellytetäänkin kulttuurista sensitiivisyyttä, kielitaitoa ja kykyä kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälistymisen rinnalla lokalisaatio, paikallisuus, on saanut uuden merkityksen. Opettajan työ tapahtuu paikallisessa kontekstissa, jossa oman kulttuurin ja historian ymmärtäminen ja vaaliminen on tärkeää lasten ja nuorten identiteetin rakentumisen kannalta.

Monet koulun perinteiset järjestykset ovat myös muutoksessa. Opettajat työskentelevät yhä enemmän yhteistyössä toisten opettajien ja koulunkäynnin ohjaajien kanssa. Lisäksi moniammatillinen yhteistyö ja sen osaaminen on tärkeä osa tulevien opettajien työtä. Yhteistyötaidot ja opettajan profession kirkastaminen ovatkin tärkeitä muuttuvan opettajankoulutuksen sisältöjä.

Edellä mainitut muutokset ovat vain pieni osa opettajankoulutukseen kohdistuvista muutospainesta. Opettajankoulutuksessa ei kuitenkaan millään voida opettaa kaikkea nykyistä ja tulevaa. Emme tiedä, millaisia koulu ja yhteiskunta ovat 20 tai 30 vuoden kuluttua, kun lähivuosina valmistuvat opettajat ovat aktiivisia koulun kehittäjiä.

Jatkuvan muutoksen viitekehyksessä on hyvä kysyä, onko opettajan työssä asioita, jotka pysyvät samoina muutosten keskellä. Suomalaisen opettajankoulutuksen kulmakivenä pidetty tutkiva opettajuus antaa valmistuville opettajille taitoja kulkea koulun ja yhteiskunnan muutoksen kärjessä ja sitä onkin syytä edelleen tarvöittää. Opettajan työn ydin muodostuu aidosta läsnäolosta ja välittämisestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren ainutlaatuisuuden ja erityisyyden kunnioittamisesta. Tämä ydin ei muutu koulun ja yhteiskunnan ulkoisten muutosten ja koulun perinteiden muuttuessa.

Eroon vanhasta ajattelusta

Lapin yliopiston harjoittelukoulun 5.-luokkalaiset seikkailivat Oulankajoella yhdessä opettajiensa ja luokanopettajaopiskelijoiden kanssa. Ennen yhteistä retkeä opiskelijat perehtyivät seikkailukasvatukseen vaeltaen Ounasjoella ja Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Seikkailukasvatus kuuluu liikunnan sivuaineopintoihin.

” Ei-luokkahuoneeseen sidottua opetusta pitäisi lisätä ja muutenkin pyrkiä kehittämään ajan henkeen sopivia opetusmuotoja.
luokanopettajaopiskelija, 4. vuosikurssi

” Koulussa ei syötäisi eläimiä ja saisi olla kasvissyöjä. Pihalla olisi uima-allas, ja iltapäiväkerho loppuisi, koska siellä on (...), joka komentaa.
koululainen, 2. luokka

TEKSTI MARJO LAUKKANEN | KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Ulos luokista ja lisää toiminnallisuutta – vai jotakin muuta?
Jos voisit muuttaa yhden asian koulussa, mikä se olisi?

” Viime vuosina on keskusteltu paljon istumisen haitallisuudesta terveydelle. Miksi pienet, liikkuvat lapset laitetaan nököttämään tunnista toiseen? Ylös pulpeteista ja ulos luokista kohti ilmiökeskeistä oppimista!
luokanopettajaopiskelija, 3. vuosikurssi

R

ehtori Heikki Ervast nostaa pöydälle paksun opuksen. Siinä se nyt on. Opetushallituksen hyväksymä uusi perusopetuksen opetussuunnitelma, joka tulee voimaan ensi vuoden elokuussa. Odotukset ovat kovat. Joko nyt koulu muuttuu?

Opetussuunnitelmaa eli opsia uusitaan noin kymmenen vuoden välein tai kun muutokselle on tarvetta. Tällä kertaa täytyivät molemmat ehdot. Opsia uusittaessa ei tarkastella vain nykyhetkeä, vaan siinä joudutaan väkisinkin pohtimaan tulevaisuutta. Millaisia taitoja tarvitsevat uudet ekaluokkalaiset, kun he vajaan parinkymmenen vuoden kuluttua astuvat työelämään?

– Suurimmat muutokset uudessa opsissa koskevat yhteistoiminnallisuutta ja digitalisaatiota. Yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on laaja-alainen osaaminen. Peruskoulua halutaan ohjata suuntaan, jolla taataan op-

pilaille hyvä elämä ja tulevassa työelämässä menestyminen, Ervast sanoo.

Mitä laaja-alainen osaaminen oikein tarkoittaa? Vastaus löytyy 473-sivuisesta opuksesta nopeasti: ”Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta.”

Opetuksessa on jo pidempään korostettu oppijan aktiivista roolia ja oppimisen vuorovaikutteisuutta. Koska tietoa on älypuhelimien aikakautena helposti saatavilla, opetuksen pääpaino ei enää ole tiedon sisällöissä ja muistamisessa. Uudessa opsissa painotetaan oppilaan ainutlaatuisuuden huomioimista ja kasvamista ihmisenä. Yhteisiä arvoja ovat muun muassa sivistys, tasa-arvo, demokratia, kulttuurinen moninaisuus ja kestävät elämäntavat.

” Oppitunnit kestäisivät tunnin eivätkä 45 minuuttia, ja lounaan jälkeen saisi pienen jälkkärin tai välipalan iltapäivällä, jos on pitkä päivä.
koululainen, 3. luokka

” Koulussa ei olisi kumiperunoita.
koululainen, 6. luokka

” Koulusta pitäisi saada kitketyksi tyttöjen välinen kiusaaminen ja kilpailu. Ne ovat monesti opettajille huomaamatonta, ja kiusaajat voivat olla opettajien mielestä mallioppilaita. Kuitenkin ryhmistä ulos jättäminen, haukkuminen ja valheellisten juurujen levittäminen saattavat saada äärimmäisen vakavia seurauksia kiusatun elämässä.
vanhempi, lapsia alakoulussa

Pelko hallinnan menettämisestä

Kunnat laativat parhaillaan paikallisia opetussuunnitelmia. Ervast on Lapin yliopiston harjoittelukoulun tuore rehtori ja siten kollegojensa kanssa eturivissä, kun opetussuunnitelmaa aletaan soveltamaan lappilaisissa kouluissa.

Ervastin mukaan yhteistoiminnallisuus nivoutuu luontevasti vaatimukseen hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa opetuksessa. Uudet tekniikat kun perustuvat juuri jakamiselle ja yhdessä tekemiselle. Toistaiseksi niiden käyttö on riippunut paljon koulusta ja opettajasta. Nyt tavoitteena on saada uudet tekniikat luontevaksi osaksi opetusta, vähän kuin aikoinaan kynä ja paperi.

– Käytäntöjen muuttuminen edellyttää kokeiluja, keskusteluja ja koulutusta.

Mutta miksi koulu muuttuu niin hitaasti? Ervast on pohtinut asiaa paljon ja pitää sitä luonnollisena.

– Opettajan ammatti perustuu lähtökohdiltaan kontrolliin. Opettajan pitää hallita ainesisältöjen lisäksi opetusmenetelmät. Ryhmän pitää olla hänen hallinnassaan, samoin aikataulujen. Koulutuksessa ja työssä opettaja löytää keinot pitää pakka kasassa.

Kun sitten pitäisi muuttaa näitä hyväksi koettuja keinoja, on ymmärrettävää olla huolissaan hallinnan menettämisestä. Myös vanhemmat ja oppilaat saattavat suhtautua muutoksiin epäröiden.

Ervastin mukaan paras lähtökohta muutokselle on kokeilujen tekeminen ja kaikkien kuunteleminen.

– Opettajilla on aito halu viedä asioita eteenpäin. Kaikilla pitää olla tilaa muodostaa oma suhteensa muutokseen ja kyseenalaistaminenkin pitää sallia.

” Poistaisin peruskoulussa oppilaiden lokeroinnin esimerkiksi sukupuolen mukaan. Oppilaiden jakaminen tyttö- ja poikaryhmiin on vanhanaikaista.
koululainen, 9. luokka

Muutos vaatii aikaa

Uudistusten perimmäisenä tarkoituksena on oppilaiden aktivoituminen oppijoina ja ihmisinä. Ilmiöpohjaisessa oppimisessa ylitetään oppiaineiden rajat. Tämä edellyttää opettajilta tiivistä yhteistyötä, jopa samanaikaista opettamista.

– Uudet toimintatavat saattavat tuntua vaikeilta, mutta emme jätä asioita tekemättä vain siksi, että ne ovat vaikeita.

Ervastilla on kokemusta kouluista niin opettajana, rehtorina, koulutusjohtajana kuin projektipäällikkönä. Miten hän toivoisi koulun muuttuvan?

– Toivoisin, että asiat ovat niin kuin ovat. Menemme koko ajan oikeaan suuntaan. Koulumaailmassa asiat muuttuvat aika hitaasti, mutta ehkä sen pitääkin mennä niin. Aito muutos edellyttää opettajien omakohtaista sisäistämistä ja ajattelua, mikä vaatii aikaa, Ervast vastaa.

”Lapset osaavat”

Uutta ajattelua tosiaan tarvitaan. Ei haittaa, vaikka opettaja ei itse osaisi käyttää uusia laitteita ja ohjelmia.

– Lapset osaavat, Miia Hast sanoo.

Pitäisi siis päästä irti ajattelusta, että opettaja osaa ja tietää enemmän kuin koululaiset. Oppia voidaan yhdessä ja toinen toiselta, myös aikuinen lapselta.

– Teknologian tuominen kouluihin on vain yksi osa laajempaa toimintaympäristöä koskevaa muutosta, jatkaa Outi Kyrö-Ämmälä.

Hast on teknisen työn didaktiikan yliopistonlehtori ja Kyrö-Ämmälä kasvatustieteiden, erityisesti opettajankoulutuksen yliopistonlehtori. Heidän opiskelijansa ovat tulevia opettajia.

Koulu muuttuu hitaasti, eikä opettajankoulutustakaan mullisteta yhdessä yössä. Henkilökunta ja opiskelijat ovat tottuneet toimimaan tietyllä tavalla, joten

” Haluaisin yläkoulun oppiaineisiin toiminnallisuutta sekä lisää aitoa yhteistyötä yritysten ja yhteiskunnan kanssa. Jokaiselle opettajalle tämä mahdollisuudeksi, velvollisuudeksi ja kunnan työkaluksi, jolloin päästään kokemuseräiseen motivaatiota lisäävään oppimiseen.
opettaja, yläkoulu

muutos edellyttää kaikilta avoimuutta, rohkeutta ja vuorovaikutustaitoja. Moni toimisi mielellään kuten ennenkin. Siksi jokaisen on tärkeää reflektoida – kyllästymiseen asti – omia kokemuksiaan koulusta, käsityksiään opettajan ammatista ja toimintaansa opettajina.

Yhdessä toisilta oppien

Lapin yliopistossa opettajankoulutus toteutuu useissa opintojaksoissa noin parinkymmenen opiskelijan pienryhmissä, joissa opitaan yhdessä neuvotellen, keskustellen ja tehden. Yksi pienryhmistä on aloittanut tänä syksynä luontokasvatukseen painottavana linjana, ja samalla luokanopettajakoulutukseen sisään otettavien määrä kasvoi 90 opiskelijaan.

Tutkiva oppiminen on yksi koulutuksen painopisteistä. Esimerkiksi tutkimusmenetelmien oppimista on liitetty osaksi opetusharjoittelua.

” Koulu ei alkaisiin koskaan klo 8. koululainen, 8. luokka

LAAJA-ALAISET OPPIMISKOKONAISUUDET

- 1) Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- 2) Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- 3) Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- 4) Monilukutaito
- 5) Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- 6) Työelämätaidot ja yrittäjäyys
- 7) Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetushallitus: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

– Tutkimusta pitäisi vielä enemmän saada integroitua osaksi käytäntöä. Monille gradu on yhä se pakollinen paha, Kyrö-Ämmälä sanoo.

Myös inklusiivisessa kasvatuksessa ollaan jo hyvässä vauhdissa, samoin oppimisympäristöjen monipuolistamisessa. Sen sijaan oppiainejakoisuuden purkaminen on toistaiseksi ollut melko vähäistä. Koska monialaisia oppimiskokonaisuuksia halutaan kouluihin, niitä pitäisi olla enemmän opettajankoulutuksessakin.

Kun Hast tuli opettajaksi Lapin yliopistoon, teknistä ja tekstiilityötä opiskeltiin erillisinä sivuaineina. Hast on itse valmistunut opettajaksi pääaineenaan käsityökasvatus, jossa käsityötä ei eritelty tekniseen ja tekstiilityöhön. Nykyisin käsityötä opiskellaan Lapin yliopistossa yhtenä sivuaineena, mutta monissa kouluissa vanha jako on voimissaan.

Ei siis ihme, että rohkeammat aineyhdistelmät hake-

” Haluaisin muuttaa kodin ja koulun yhteistyön muotoja. Wilma-järjestelmän kautta kommunikointi ei mielestäni edusta perusopetuslain mukaista koulun ja kodin välisen yhteistyötä. Miksi koti ei voisi olla enemmän mukana koulun arjessa? Se olisi kaikkien osapuolten etu. vanhempi, lapsia alakoulussa

vat vielä muotojaan. Parhaillaan Hast ideoi kollegansa kanssa käsityön ja matematiikan yhteistä oppimiskokonaisuutta, joka liittyisi uudessa opsissa mainittuun robotiikkaan ja automatiikkaan.

Ovet auki muutokselle

Käsityön sivuaineessa harjoitellaan yhdessä opsin lukemista. Jokainen tekee lukuvuosisuunnitelman ja samalla pohtii, miten huomioisi opetuksessaan vaatimukset esimerkiksi monimateriaalisuudesta ja toisilta oppimisesta.

Uuden opetussuunnitelman suhteen onkin oikeastaan enää yksi suuri kysymys: miten sitä toteutetaan käytännössä? Opsin noudattamista ei kontrolloida, ja koulujen omat opsit saattavat erota yhteisistä tavoitteis-

ta. Toisaalta yksittäiset opettajat ja rehtorit saattavat tehdä omaaloitteisesti merkittävää kehittämistyötä.

Vaikka ilmassa on aitoja muutoksen tuulia, edessä on vielä monia – pieniä ja suuria – ongelmia ratkottavaksi.

– Mutta onneksi koulu muuttuu! On ihanaa olla opettajankoulutuksen puolella ja avata koulua muutokselle, Hast sanoo.

– Jos koulu ei muuttuisi, olisi yhä enemmän niitä, jotka ajattelisivat, että koulu ei ole mun juttu, Kyrö-Ämmälä sanoo.

Koulussa viihtymistä pyritään parantamaan esimerkiksi moniälykyys-ajattelulla ja positiivisella pedagogiikalla. Molemmissa tavoitellaan omien vahvuuksien tunnistamista ja itsetunnon vahvistamista. •

” Ei istuttaisi koko päivää sisällä vaan ammennettaisiin voimaa luonnosta, ympäristöstä ja liikunnasta. Koulumaailma teknistyy koko ajan, mille olisi osattava löytää vastapainoa. Uskoisin, että tämä auttaisi myös sosiaalisiin suhteisiin, lasten hyvinvointiin ja ennen kaikkea oppimiseen. *vanhempi, lapsia alakoulussa*

MITEN KÄY LAPIN KOULUJEN?

Edellinen hallitus ehdotti, että lukioverkkoa karsittaisiin muodostamalla vähintään 500 oppilaan yksiköitä. Maakunnissa älähdettiin. Esimerkiksi Lapissa lukioita olisi jäänyt käytännössä vain Rovaniemelle. Pienissä kunnissa lukiot toimivat yläkoulujen yhteydessä, joten niiden lakkauttaminen tietäisi isoja ongelmia myös yläkouluissa, kun päteville ai-neopettajille ei riittäisi tarpeeksi tunteja.

Vanhan hallituksen esitykset kaatuivat, mutta uusi hallitus kaavailee koulutukseen entistä suurempia säästöjä. Lapin kouluissa odotetaan nyt, mihin leikkaukset konkreettisesti osuvat.

– Todennäköisesti ne koskettavat eniten toisen asteen koulutusta, jossa lähiopetusta on edellisellä hallituskaudella jo valmiiksi leikattu rajusti ilman syvällisempää vaikutusten arviointia, sanoo Matti Poikela.

Poikela on Maksnimen koulun koulunjohtaja Simossa ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n Lapin alueyhdistyksen puheenjohtaja.

– Suurimpana huolenamme on koulutuksen tasa-arvo ja saavutettavuus. Jos Lapissa vähennetään toisen asteen koulutuksen toimipisteitä ja linjoja, moni nuori joutuu muuttamaan pois kotoaan heti peruskoulun jälkeen, vaikka läheskään kaikilla ei ole vielä valmiuksia itsenäiseen opiskelijaelämään.

Peruskoulun puolella leikkaukset osunevat ainakin opetusryhmien pienentämiseen varattuun erillisrahaan. Lapin kouluverkostosta on ehkä vaikea enää karsia ilman, että lakisääteiset kuljetusajat ylittyvät. Mistä Lapin kouluissa sitten voitaisiin karsia? Sen haluaisi tietää myös Matti Poikela.

– 90-luvun laman Suomessa säästettiin voimakkaasti kouluista ja lasten hyvinvoinnista. Nyt siitä maksetaan hintaa muun muassa syrjäytymis- ja mielenterveysongelmien muodossa. Laman jälkeiset lihavat vuodet eivät ole näkyneet Lapin kunnissa. Peruskouluja ei kestä heikentää enää yhtään, jos haluamme huolehtia lasten hyvinvoinnista.

Poikelan mukaan pyrkimys opetuksen digitalisoimiseksi uhkaa vesittyä kouluihin kohdistuvien leikkausten takia. Hän näkee digitalisoinnissa muitakin haasteita.

– Henkilökohtaisesti olen huolissani siitä, että teknologiahuumassa unohdamme sosiaalisen elämän aidossa ympäristössä. Pienen lapsen, turvallisen aikuisen ja välittävän yhteisön – kaiken sen, mistä koulutusjärjestelmäämme on maailmalla kiitelty.

Kohti autenttisempia oppimisympäristöjä

TEKSTI TUULIKKI KESKITALO | KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

Simulaatioympäristöt totuttavat opiskelijoita työelämän toimintatapoihin ja todellisuuteen jo opintojen alkuvaiheessa.

Kuvissa toisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijat harjoittelevat potilaan elvyttämistä Lapin ammattikorkeakoulun simulaatiotilassa.

Terveystieteiden tutkimuksessa on käytetty jo pitkään potilassimulaattoreita ja näyteltyjä hoitotilanteita. Teknologinen kehitys on mahdollistanut entistä monimutkaisemmat ja autenttisemmat simulaatiokeskukset, joissa voidaan harjoitella niin yksittäisiä taitoja kuin monimutkaisia hoitotilanteita.

Simulaatioympäristöt sitovat teorian käytäntöön, kun opiskelija pystyy konkreettisesti havaitsemaan ja kokeilemaan, kuinka vaikkapa hätätilanteessa toimitaan. Samanaikaisesti uudenlaisten, innovatiivisten oppimisympäristöjen tarkoituksenmukainen käyttö vaatii tuekseen muun muassa pedagogisia ja kasvatustieteellisiä teorioita, sillä teknologinen kehitys kulkee tyypillisesti vauhdikkaammin kuin me osaamme muuttaa perinteisiä tapojamme opettaa ja oppia. Tärkeää olisi kuitenkin pohtia, milloin ja miten voisimme tukea oppimista ja osaamisen kehittymistä uudella teknologialla.

Pedagoginen malli

Väitöstutkimuksessani kehitin pedagogisen mallin terveydenhuollon simulaatio-oppimisympäristöjen käytön tueksi tarkoituksena edistää mielekkästä oppimista. Malli on ohjaajien teoreettinen työväline, joka auttaa heitä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan opetustaan. Se tarjoaa opetukseen ja oppimiseen ide-

oita ja voi ilmetä erilaisina pedagogisina ratkaisuin.

Hyödynsin tutkimuksessani design-perustaisen- ja tapaustutkimuksen keinoja sekä laadullisia että määrällisiä aineistonkeräys- ja analyysimenetelmiä. Kaiken kaikkiaan tutkimukseeni osallistui 21 ohjaajaa ja 136 opiskelijaa kahdesta eri oppilaitoksesta Suomesta ja Stanfordin yliopistosta Yhdysvalloista.

Kehitetyssä pedagogisessa mallissa yhdistyvät sosiokulttuurinen oppimisteoria, mielekäs oppiminen ja aikaisemmat alan tutkimukset kokonaisuudeksi, jota ei ole aiemmin esitetty. Sosiokulttuurinen teoria asettaa oppimisen laajempaa viitekehykseen, jolloin huomion-arvoista ovat myös konteksti, kulttuuri ja historia sekä ne välineet, joilla opetamme. Sosiokulttuurisesta näkökulmasta on tärkeää esimerkiksi pohtia, mikä vaikutus simulaatioympäristöillä on oppimiseen.

Pedagogisessa mallissa esitetään 14 mielekkään oppimisen piirrettä, jotka huomioimalla voimme tehdä opetuksesta entistä mielekkäämpää. Lisäksi malli jakaa opetuksen kuuteen eri vaiheeseen. Ennen varsinaista opetustuokiota pedagogisen mallin tarkoituksena on helpottaa simulaatio-opetuksessa käytettävien menetelmien, välineiden ja materiaalien valintaa.

Varsinaisen opetuksen malli vaihtelee neljään eri osavaiheeseen, joita ovat johdanto, simulaatioon ja potilastapaukseen tutustuminen, potilastapaus sekä jälkipuinti eli reflektoiva keskustelu. Toteutuksen lopuk-

Mielekäs simulaatio-oppiminen on...

- Kokemuksellista ja kokeilevaa
- Emotionaalista
- Sosiokonstruktiivista ja yhteisöllistä
- Aktiivista ja vastuullista
- Reflektiivistä ja kriittistä
- Kompetenssiperustaista ja kontekstuaalista
- Päämääräsuuntautunutta ja itseohjautuvaa
- Yksilöllistä.

Tuulikki Keskitalo (2015):
Developing a Pedagogical Model for Simulation-based Healthcare Education.
 Acta Universitatis Lapponiensis 299.

si ohjaaja arvioi opetustaan kokonaisuutena pedagogisen mallin avulla. Ihanteellisessa tilanteessa opiskelijat pääsevät soveltamaan osaamistaan uuden potilastapaamisen aikana simulaatioympäristössä tai käytännön harjoittelussa.

Opettajasta ohjaajaksi

Simulaatioympäristössä opettajan toiminnassa painottuu ohjaaminen, kun opetuksen keskiössä ovat opiskelijat ja heidän osaamisensa kehittäminen. Toisaalta tutkimuksessa tuli ilmi, että opettajilla ja opiskelijoilla on usein hyvin perinteinen käsitys opetuksesta ja oppimisesta, mikä voi aiheuttaa ongelmia uudelaissa oppimisympäristöissä työskennellessä. Uudenlaiset oppimisympäristöt vaativat kuitenkin myös uudenlaista tapaa käsittää opetus ja oppiminen.

Tutkimukseni mukaan simulaatio-opetus koetaan kuitenkin mielekkääksi tavaksi opiskella, joskin erityistä huomiota vaativat opetuksen ja opiskelun tavoitetsuuntautuneisuus, itseohjautuvuus ja yksilöllisyys. Esimerkiksi yksilöllisyyden painottaminen voi tapahtua ohjauksen avulla tai yksilölliset opintopolut mahdollistamalla.

Simulaatiot ovat oiva opetusmenetelmä myös peruskoulutuksessa, sillä niiden hyödyntäminen ei aina tarkoita, että mukana tarvitsisi olla teknologiaa. Esimerkiksi simuloimalla erilaisia kiusaamistilanteita voimme havainnollistaa osapuolten tunnetiloja sekä pääsemme mahdollisesti keskustelemaan kiusaamisesta syvällisemmin. ●

Kirjoittaja on tutkijatohtori kasvatustieteiden tiedekunnassa.

kolumni

PÄIVI NASKALI

Sukupuolentutkimuksen professori ja dekaani,
kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

**” Olemme ehkä tuudittautuneet
ajatukseen tasa-arvosta
saavutettuna tilana.**

SUKUPOULISTEN MERKITYSTEN LUKUTAITO

Sukupuolta ja koulutusta koskevassa oppimispäiväkirjassaan muutama opiskelija pohdiskeli, mitäköhän luennoitsija olisi puhunut jos olisi ollut mies. Ensihämmennyksen jälkeen kommentit alkoivat vaikuttaa tutuilta. Vastaava ajatus löytyy Simone de Beauvoirin klassikosta Toinen sukupuoli. Siinä Beauvoir kirjoittaa: ”Minua on joskus ärsyttänyt kuulla abstrakteista aiheista keskusteltaessa miesten sanovan: 'Ajattelette noin, koska te olette nainen.'” Beauvoirin mieleen ei tuolloin, 1940-luvun Ranskassa, tullut väittää, että kommentoijan ajattelu riippuisi hänen sukupuolestaan. Tuolloin oli lähes itsestään selvää, että toisia biologia määrittää enemmän, eivätkä he ole miehiä.

Äkkiseltään katsoen sotienjälkeisen Ranskan ja nykyhetken Suomen sukupuolijärjestyksellä ei näytä olevan paljon yhteistä. Toisaalta opiskelijatkin kiinnostavat sukupuolisen epätasa-arvon hanakasti historiaan tai muiden, kaukana elävien, ongelmaksi. Suuri osa opiskelijoista on toki valveutuneita, aikaansa kriittisesti seuraavia nuoria. Hajonta on kuitenkin suuri ja äänekas vähemmistö valtaa helposti keskustelutilan.

Olemme ehkä tuudittautuneet ajatukseen tasa-arvosta saavutettuna tilana, vaikka viimeaikaiset poliittiset ja yhteiskunnalliset puheenvuorot osoittavat, että yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja demokratia ovat myös Suomessa erittäin haavoittuvia.

Koulutus on tunnetusti konservatiivinen instituutio. Se uusintaa myös perinteistä sukupuolijärjestystä toimintamuodoissaan, kunnes nuo käytännöt tunnustetaan ja niistä kyetään keskustelemaan luontevasti. Opetajankoulutuksen voi edellyttää seuraavan yhteiskunnan ja kulttuurin monimuotoistumista, ja sen tulisi tunnistaa teorioihinsa ja käytäntöihinsä kiinnittyneet sukupuolittuneet merkitykset. Tämä edellyttää tieteellistä osaamista, koska nykyisessä tietokapitalismissa tiedon oikeellisuudesta käytävään kamppailuun osallistuvat myös eri keskustelufoorumeilta googlatut ”totuudet”.

Sukupuolisten merkitysten lukutaito on taitoa tunnistaa eroja. Se auttaa ymmärtämään myös kulttuuristen ja etnisten erojen rakentumista ja toteuttamaan siten kasvattajan eettistä tehtävää rakentaa tasa-arvoista ja yhdenvertaista kulttuuria.

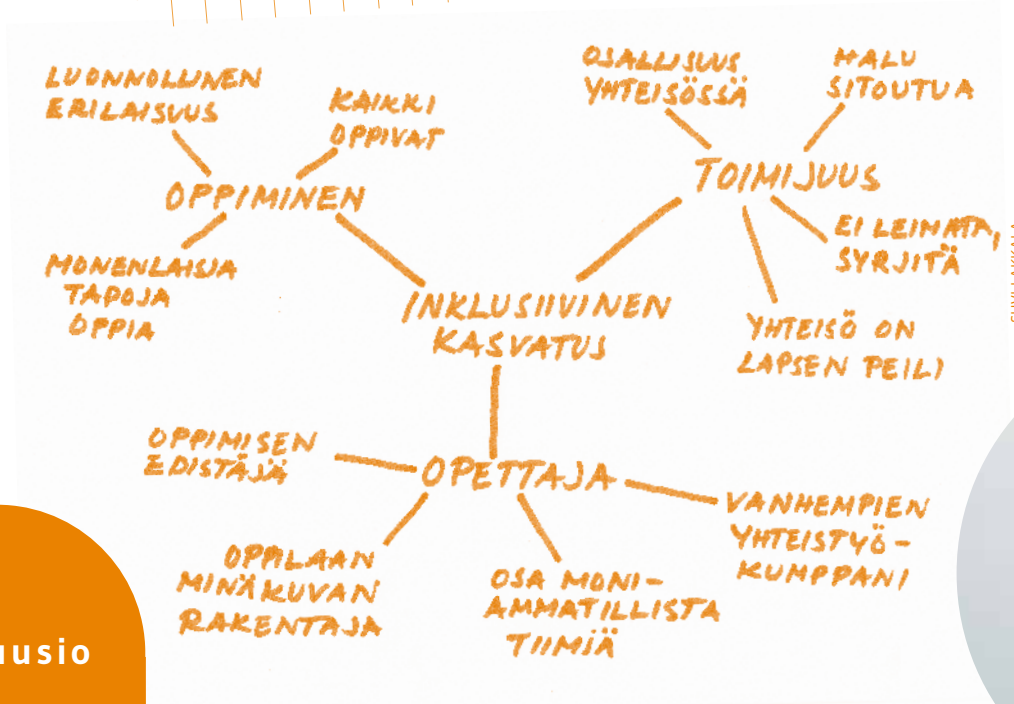
Kasvatustieteiden tiedekunta on julistautunut syrjinnästä vapaaksi vyöhykkeeksi. Julistus ei muutu käytännöksi, jollei sen velvoitetta muisteta kaikilla kursseilla ja arkisissa kohtaamisissa.

ANNA-LEENA MUOTKA

Uusia tuulia koulussa ja opettajankoulutuksessa

KOONNUT MARJO LAUKKANEN | KUVAT ANNA-LEENA MUOTKA

SUVI LAKKALA

Inklusio

SUVI LAKKALA yliopistonlehtori, kasvatustieteiden tiedekunta

”Inklusiolla tarkoitetaan tasa-arvoa, jolla mahdollistetaan yhteiskunnan jäsenten osallisuus ja mahdollisuus kasvaa omaksi itsekseen. Inklusiota tuetaan lukuisilla kansainvälisillä sopimuksilla, joihin Suomikin pääosin on sitoutunut.

Käytännön tasolla inklusion määrittely on ongelmallista. Yhteiskunta toimii poliittisen päätöksenteon avulla, ja siten kukin yhteisö tuottaa oman näkemyksensä hyvästä ja oikeudenmukaisesta yhteiskunnasta. Inklusio onkin aina liitettävä omaan kontekstiinsa: vallitsevaan kulttuuriin, aikaan ja paikkaan. Se voidaan nähdä jatkumona, jonka luonne riippuu paikallisista olosuhteista. Esimerkiksi Suomessa koulutuksen tilanne on aivan erilainen kuin maailmanlaajuisesti. Huolimatta inklusion edistymisestä maailmassa on yhä arviolta 115–130 miljoonaa lasta, jotka eivät käy koulua.

Hyvinvointivaltiossa inklusiivinen kasvatusta voidaan määritellä perusopetuksen opettajien vastuuksi kaikkien oppilaiden oppimisesta ja osallisuuden mahdollistamisesta. Inklusiivinen pedagogiikka vastaa oppijoiden erilaisuuteen, koska se mahdollistaa oppilaiden osallistumisen heidän omista lähtökohdistaan käsin ja välttää oppilaiden leimaamisen ja syrjäytymisen kouluyhteisössä. Inklusiivinen pedagogiikka suosii oppimisympäristöjä, joissa voi toimia yhdessä ja rakentaa oppimaansa eri tavoin. Se tiedostaa opettajan keskeisen roolin oppilaiden kasvun tukijana ja minäkuvan rakentajana.

Pyrkimys inklusioon on muuttanut opettajan ammatin vaatimuksia. Opettajankoulutuksessa ryhmän hallinnan korostamisesta on siirrytty painottamaan valmiuksia työskennellä moniammatillisissa tiimeissä ja vanhempien kanssa sekä oman roolin tiedostamista yhteistyökumppanina ja oppimisen edistäjänä.”

MARJO LAUKKANEN

Monitoimijuus

TUIJA TURUNEN opettajankoulutuksen professori, kasvatustieteiden tiedekunta
MERJA LAITINEN sosiaalityön, erityisesti kuntouttavan sosiaalityön professori, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

”Monitoimijuus tukee ennalta ehkäisevää koulun hyvinvointityötä. Se nostaa esiin lapsen, vanhemman ja ammattilaisten erilaisen tiedon ja toimijuuden. Asiantuntijatiedon lisäksi korostetaan lasten ja vanhempien kokemusasiantuntijuutta. Monitoimijuus tukee vastavuoroisuutta ja siinä korostuu molemmiin puoliin arvonanto. Koulua vahvistetaan yhteisöllisenä, osallistavana ja hyvinvoivana kasvuympäristönä sellaisen tiedon ja osaamisen pohjalta, mitä kukaan toimija ei voi yksin tuottaa.

Lapin yliopistossa luokanopettajakoulutus ja sosiaalityö tekevät monitoimijuuteen kohdentuvaa yhteistyötä, jonka taustalla ovat arkiset havainnot koulun kasvavista hyvinvoinnin haasteista ja lasten tarpeiden moninaistumisesta sekä kysymys siitä, miten asiantuntijoiden välistä yhteistyötä voitaisiin tehdä jo opintojen aikana. Yhteistyö on näkynyt tiedekuntien yhteisenä opin-

näyteseminaarina, harjoittelujaksona ja tänä syksynä käynnistyvänä yhteisenä kurssina. Yhteistyön kehittäminen jatkuu Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa hankkeessa Ennaltaehkäisevä monitoimijuus: Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy osaksi koulujen toimintakulttuuria (2015–2017). Hankkeen aikana kehitetään myös varhaisen puuttumisen keinoja kouluympäristössä Rovaniemellä ja Enontekiöllä.

Yhteistyö on vakuuttanut meidät siitä, että opettajankoulutuksen on tarjottava tuleville opettajille aiempaa enemmän tietoa, menetelmiä ja valmiuksia toteuttaa monitoimijuuden periaatteita työssään. Opettajan roolin, koulun rakenteiden sekä koulua koskevien asenteiden on muututtava, jotta koulu voisi valmistaa oppilaitaan tulevaisuudessa tarvittavaan osaamiseen ja elämässä selviämiseen.”

Sosiaalinen kestävyys

HEIDI SINEVAARA-NISKANEN tutkijatohtori, kasvatustieteiden tiedekunta

”Olemme sitoutuneet kansainvälisesti, poliittisesti ja koulutuksellisesti kehitykseen, joka vastaa nykyhetken tarpeita mutta ei vie kehityksen edellytyksiä tulevalta sukupolvilta. Tämän ’kestävän kehityksen’ ulottuvuuksia ovat ympäristö, talous ja sosiaaliset kysymykset. Kestävimmillään tekemämme ratkaisut huomioivat yhtäaikaaisesti kaikki nämä toisiaan läpileikkaavat ulottuvuudet.

Tehtävä ei ole helppo. Kestävää kehitystä koskevassa tutkimuksessa ympäristön ja talouden kysymykset ovat saaneet enemmän painoarvoa, samalla kun sosiaalinen ulottuvuus on jäänyt osin vieraaksi jopa yhteiskuntatieteillemme. Siinä missä taloutta ja ympäristöä on voitu mitata ja mallintaa, on moninaisten sosiaalisten kysymysten haltuunotto ja jäsentäminen ollut haaste. Mistä siis

puhumme, kun puhumme sosiaalisesta kestävydestä opetuksessa ja koulussa?

Yhtä ainoaa tai oikeaa vastausta voi tuskin antaa. Rohkenen kuitenkin esittää, että juuri se, mikä on tutkimuksen haaste, on myös keskeisesti osa sosiaalista kestävyttä: moninaisuus. Pohdimmepa kulttuureita, kieliä, elinkeinoja, etnisyyttä tai esimerkiksi sukupuolta ja seksuaalisuutta, ymmärrämme, kuinka ’sosiaalinen’ merkityksellistyy mitä moninaisimmin tavoin. Se saa erilaisia piirteitä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Samalla tavoin näen, että sosiaalinen kestävyys opetuksessa ja koulussa on moninaisuutta, sisällöissä ja käytännöissä. Jatketaan siis puhetta eroista ja erilaisuuksista, samuuksista ja yhdenvertaisuudesta sekä moninaisuuden rikkauksista.”

LUMA- keskus Lappi

ANNA-MAIJA PARTANEN

yliopistonlehtori, matematiikan didaktiikka,
kasvatustieteiden tiedekunta

”Vaikka Suomen koululaiset ovat PISA-tutkimuksen kärjessä matematiikan ja luonnontieteiden osaamisen suhteen, heidän kiinnostuksensa näitä aineita kohtaan on OECD-maiden häntäpäässä. Kiinnostuksen merkitys on tärkeä, sillä se ohjaa nuorten valintoja heidän pohiessaan tulevaa ammattia ja uraa. LUMA-toiminnan valtakunnallisenä tavoitteena on taata matemaattis-luonnontieteellisen sekä teknologisen osaamisen korkea taso ja osajien riittävä määrä kaikkialla Suomessa.

Nykyinen toiminta on jatkumoa 90-luvulla käynnistetylle hankkeelle. Vuonna 2004 perustettiin ensimmäinen LUMA-keskus Helsingin yliopistoon. Valtion rahoitus teki mahdolliseksi laajentaa toimintaa, ja nykyisin mukana on 12 alueellista keskusta, joista Lapin yliopistossa toimiva on pohjoisin.

Keskusten toiminnan ytimessä on kiinnostuksen ja innostuksen herättäminen. Haluamme kannustaa

3–19-vuotiaita lapsia ja nuoria harrastamaan matematiikkaan, luonnontieteisiin, teknologiaan ja tietojenkäsittelyyn liittyviä aiheita ja hakeutumaan näille aloille opiskelemaan. Haluamme myös tukea opettajia heidän jatkuvasti kehittäessään näiden aineiden opetusta. Käytännössä toiminta tarkoittaa esimerkiksi kerhoja, leirejä tapahtumapäiviä, täydennyskoulutusta, kouluopetuksen kehittämistä sekä nettipalveluiden järjestämistä.

Ensimmäisenä LUMA-kerhona Lapissa aloittaa tänä syksynä Saaren koululla 4.–6.-luokkalaisten rakettkerho. Osa sen ohjaajista on Lapin yliopiston luokanopettajaopiskelijoita. Kerhot ja leirit tarjoavatkin luontevia harjoittelumahdollisuuksia myös Lapin yliopistossa alkavan luontokasvatuspainotteisen luokanopettajakoulutuksen linjan opiskelijoille. Lapissa haluamme erityisesti kehittää virtuaalikerhotoimintaa sekä huomioida saamelaislasten ja -nuorten tarpeita.”

Koulutuksen arvaamaton arvo

Koulutus kietoutuu elämänkulkuihimme monella tavalla. Se lupaa kvalifikaatiota, kelpoisuutta ja edellytyksiä, joiden avulla sijoitumme työmarkkinoille. Silti Suomessa valmistuu nuoria aikuisia aloille, joilla odotetut ja luvatut työurat eivät pääse alkamaan.

Olen tutkimuksessani seurannut lappilaisten nuorten elämänkulkua aikuisiksi vuosina 1990–2011, lamasta taantumaan.

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa oli mukana 232 Kolarin, Posion ja Sodankylän kunnista kotoisin olevaa 18–25-vuotiasta, jotka olivat suorittaneet alemman tai ylemmän keskiasteen ammatillisen koulutuksen. He olivat valmistumisensa jälkeen työttöminä työnhakijoina tai sijoitettuna töihin erilaisin tukitoimenpitein. Tutkimuksessa painottuvat samasta aineistosta olevien 29 henkilön kirjeet vuosilta 2001–2002 ja lisäksi kymmenen kirjeen kirjoittajien haastattelut vuodelta 2011.

Kirjoittaja työskentelee lehtorina kasvatustieteiden tiedekunnassa. Hän väitteli kesäkuussa otsikolla *Elämänkulku ja toimijuus: Lapin maaseudun nuorista aikuisiksi 1990–2011*.

1990-luvun alussa koulutukseen ei aina parantanut aikuistuvien nuorten elinoloja. Monet saivat tottua hanttihommiin minimipalkalla ja työttömyyden vaihtoehdoksi vakiintui pätkätöyry.

1992 "Tämä vuosi oli kova. Olin tottunut jo opiskeluaikana olemaan töissä ja yhtäkkiä ei töitä sitten ollutkaan. Tällöin oli vielä se mielipide töissä olevilla, että työttömät vain nautiskelevat eivätkä huoli töitä tai halua niitä tehdä. Tämä ei pitänyt paikkaansa minun kohdallani ja koin tämän mielipiteen kovana. Tunsin, että en viitsi/kehtaa kulkea missään, koska olen työtön." Elina, 32 v. (Kirje 2002)

Vuoteen 2002 mennessä useimmat tutkimuksessa mukana olleista olivat hakeutuneet aktiivisesti töihin ensin kotipaikkakunnalla, mutta muuttaneet lopulta pois kotiseudultaan.

2002 "[Lapista] ei löytynyt työllisyystöiden lisäksi muita hommia. Jälkeenpäin olen huvittuneena miettinyt kuinka tuttavapiirilläni asiat oli ns. hyvin, kun oli edes ansiosidonnaisella. Se oli melkein kuin 'urahuippu'. Työllisyystöitäkin ainakin toimisto-alalla 'jaettiin' toistuvasti samoille 'suosikkityypeille'. Palkka oli keho ja itsetunto syöty." Veera, 32 v. (Kirje 2002)

Koulutusinflaatio-käsitteen rinnalla voidaan puhua "suuresta huijauksesta", kvaalifikaatioiden petetyistä lupauksista. Nykyinen koulutusjärjestelmä ja yhteiskuntakehitys vaatimuksiin ovat rekrytoineet nuoria koulutukseen mutta luoneet samalla toteutumattomia toiveita valmistua työelämää varten.

2011 "Maisterit pääsee ennää vaan töihin – ei siellä merkonomeja ole kuin ne, jotka on joskus kauan sitten palkattu (...) Kun pääsee töihin niin voi kuitenkin tavallaan kuin ansaita oman paikkansa. (...) mutta se joka päivä täytyy ansaita niinko uudelleen, että työelämä ei anna armoa yhtään, se on niin vaativa sitten." Kaisa, 42 v. (Haastattelu 2011)

Elämäntulkujen suunta on ollut polveileva, mutta kertojat tuottavat yhteistä tulevaisuuteen kurkottavaa selviämisen eetosta, jossa työuran aloittamisen ehtona on ollut pääasiassa entiseltä kotiseudulta lähteminen. Tutkimuksessani mukana olevien yli 40-vuotiaiden henkilöiden elämässä aika on tuonut oman järjestyksensä arkeen. Huolimatta koulutuksen ja työn yhteensovittamisen hankaluuksista työurien alussa omien lasten kohdalla koulutuksen arvo korostuu.

2011 "Ja minä oon sanonu sen, että pitää valita semmonen ammatti, ettei tartte mennä aamula naama nurinpäin töihin. (...) sanon, että sitä et ruppee käyttämään, että saat jonku ajokortin. Sinä jonku koulun käyt tässä välissä. Saat ite päättää että minkä koulun nää käyt, mutta kotia sinä et jää lorvimaan ja oottamaan sitä korttia." Henri, 43 v. (Haastattelu 2011)

tuokio

arktisessa

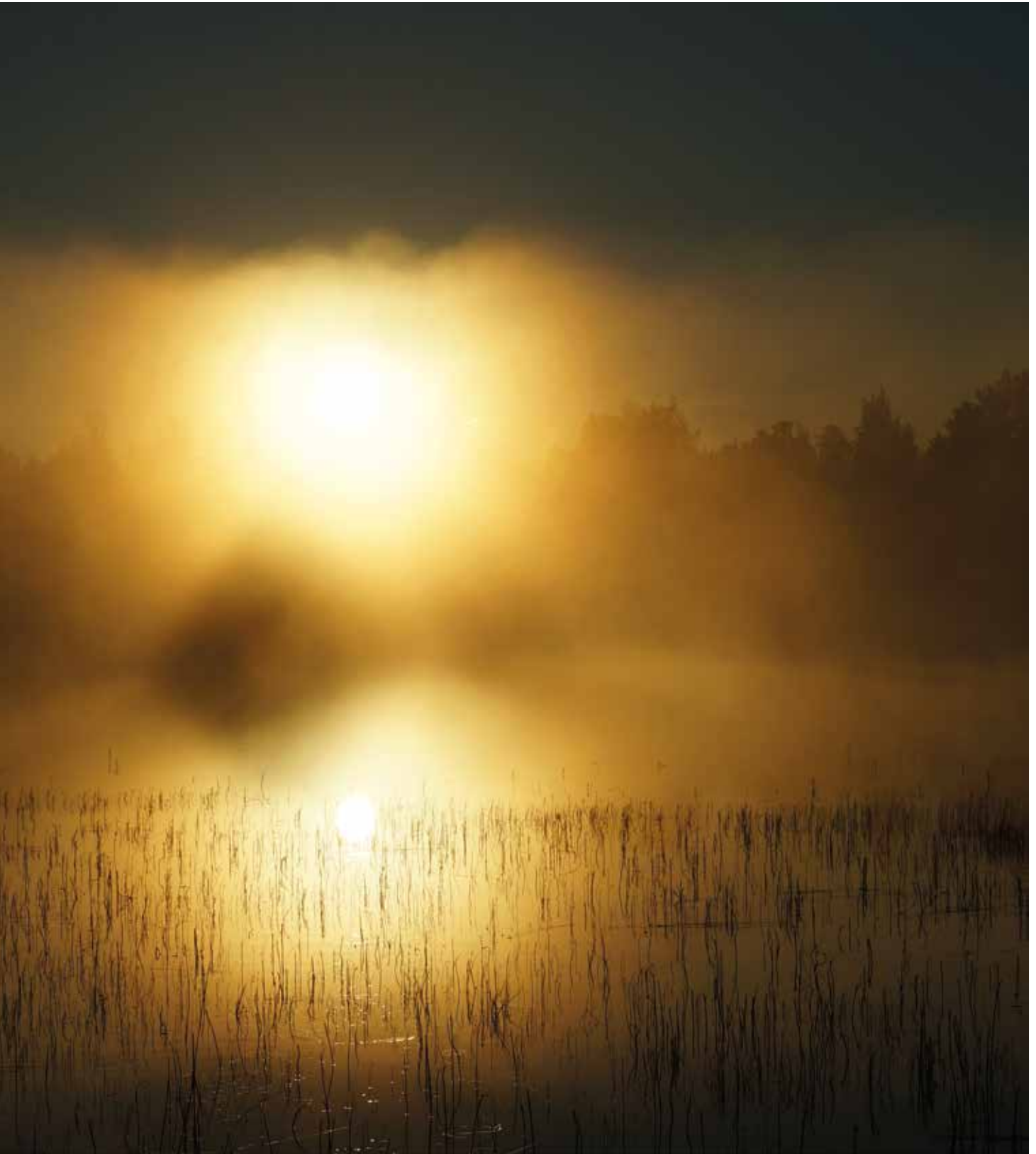
Kemin kysyjät,
järven jälestäjät.
Kaksi kulkijaa,
toista tarinaa.
Syksyn koi,
aamun sarastus.
Tulinen kehrä,
vetehinen verho.
Kaunaton köyhyys,
rahaton rikkaus.

Teksti & kuva

JOONAS VOLA

Tutkija,
RESCuE – citizens' resilience in times of crisis -projekti
Lapin yliopiston Arktinen keskus

SAMI NYYSSÖLÄ Maisteriopiskelija, graafisen suunnittelun koulutusohjelma, taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

MUOTOI-LAULUA

”Jos design director katsoo myöhästelevää rivimuotoilijaa pahansävyisesti, voi muotoilija käyttää ainaista valttikorttiaan eli luontaista luovuuttaan aiheuttajana systemaattisesta aikajärjestelmästä lipsumisensa. Muotoilija tietenkin korvaa myöhästelynsä entistä kovemmalla uurastuksella pomonsa silmien alla osoittaakseen pahittelunsa ja luodakseen illuusiota korvaamattomuudestaan yritykselle. Huultaan purren muotoilija poikkeaa tavallisista tavoistaan eikä nosta jalkojaan pöydälle, vaan tyytyy tunkemaan ne pöydän alla olevaan pöydän jalkojen ja tietokoneen keskusyksiön välissä sijaitsevaan johtoviidakkoon, samalla manailien tämänkin asian keskenäisyyttä ja sitä kuinka muotoilijalla olisi taas yksi paikka johon täytyisi olla tunke-massa ammattitaitoaan.

Viidennen aamukahvikupposen jälkeen muotoilijan sisäinen diesel-moottori alkaa heräillä vastatakseen uurastuksella pomonsa odotuksiin ja inspiraation voi jo tuntea leijailevan väreillen ilmassa, kun hän, muotoilija, pääsee pikkuhiljaa syventymään töihinsä – kellohan läheneekin kohta vasta lounasaikaa. Hän nostaa toimisto-laatikostonsa ylimmästä lokerosta viimeisen päälle lajiteltujen kynien joukosta sillä hetkellä eniten silmää ja etusormen tuntoaisteja miellyttävän, kovuuden H3-kynän.”

HEIKKI HERRANEN

blogi

Opiskelijaelämää
Lapin yliopistossa
lapinyliopisto.blogspot.fi

Opiskelun optimaalinen tarkoitus on valmistaa opiskelija oman tieteenalansa asiantuntijaksi. Opinnot rakentavat osaltaan teoreettista ymmärrystä, joka puolestaan muokkautuu osaamiseksi konkreettisessa työelämässä.

Tämä vuorovaikutus toimii myös toisinpäin: työelämä rakentaa ymmärrystä, joka edesauttaa opintojen suorittamista.

Opiskelun ja työelämän vuorovaikutus on osittain riippuvaista tieteenalasta ja siitä, millaista tieteenalalla tarvittava tieto on. Oikeustieteen opiskelija Päivi Rissanen kokee, että omalla alalla työskentely lisää opintojen sujuvuutta.

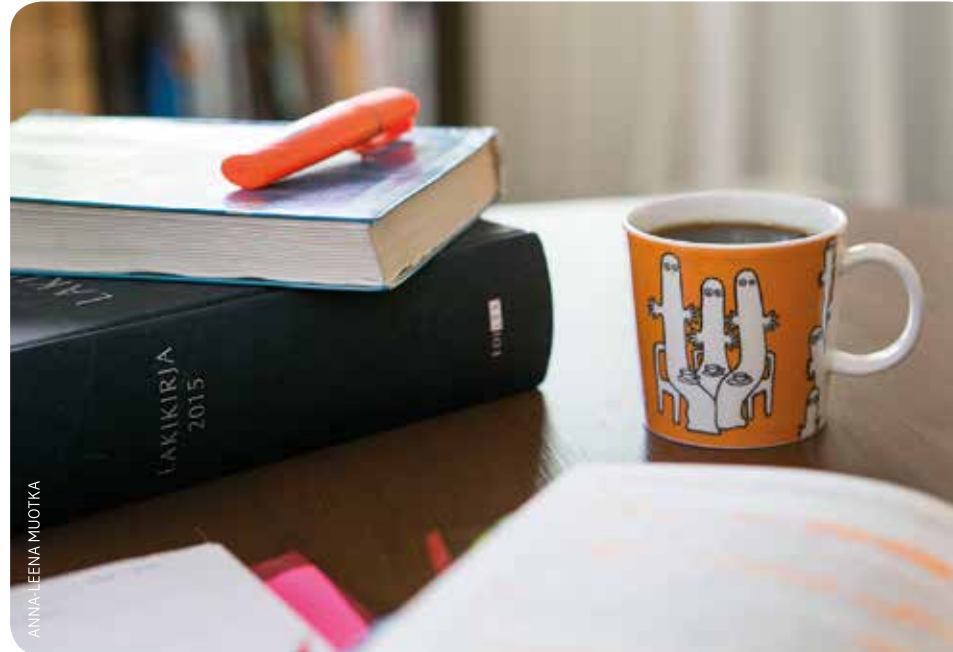
– Kirjoista luettu teoria hahmottuu ja jää mieleen aivan eri tavalla, kun pääsee itse seuraamaan asioita käytännössä, sanoo harjoittelijana oikeusaputoimistossa toimiva Rissanen.

Työelämässä toteutettavien tehtävien tulisi luonnollisesti vastata mahdollisimman hyvin opiskeltavaa alaa. Opiskelijoille annetut työtehtävät saattavat kuitenkin poiketa yliopistosta jo valmistuneiden työtehtävistä esimerkiksi haastavuudeltaan ja vastuullisuudeltaan. Käytäväpuheissa kuuluu usein pelottelua harjoittelijoille annettavista ”kahvinkeittohomista”. Tällaiset tehtävät saattavat johtaa siihen, että opiskelijoiden innostus, osaaminen ja niiden mukanaan tuoma potentiaali jäävät käyttämättä.

Vastuulliset ja haastavat työtehtävät puolestaan parantavat sekä opiskelu- että työskentelymotivaatiota. Rissanen kokee omia opintojaan vastaavien työtehtävien vauhdittaneen opiskelua, kun tahto valmistumiseen on lisääntynyt työssä oppimisen myötä.

Töissä käynti ei välttämättä sovellu kaikkien opiskelutapoihin. Oman alan työkokemus voi kuitenkin auttaa laajentamaan tieteenalakohtaista näkemystä sekä kirjastamaan sitä päämäärää, johon opiskelija opinnoillaan tähtää. Tämä auttaa opintojen kohdentamista niihin kokonaisuuksiin, jotka edesauttavat urakehitystä jo ennen yliopistosta valmistumista.

Töissä opiskelujen ohella

ANNA-LEENA MUOTKA

PERTTU SONNINEN

MIKÄ UMG?

UMG - Uusi muotus graafikot

Uusi muotus graafikot on uuden sukupolven graafikoiden lehti, joka on suunniteltu ja toteutettu opiskelijoiden toimesta. Lehti on tarkoitettu kaikille graafikoiden ammattilaisille ja opiskelijoille, jotka haluavat seurata alan uusinta ja kehittyvää puolta.

Lehden sisältö on tarkoitettu kaikille graafikoiden ammattilaisille ja opiskelijoille, jotka haluavat seurata alan uusinta ja kehittyvää puolta. Lehti on tarkoitettu kaikille graafikoiden ammattilaisille ja opiskelijoille, jotka haluavat seurata alan uusinta ja kehittyvää puolta.

GRAAFIKKO, MUUTA MAAILMA

GRAAFIKKO, MUUTA MAAILMA

GRAAFIKKO, MUUTA MAAILMA

umg2015.graphic.fi

OPISKELIJOIDEN LEHTI KESKITTYY MUUTOKSEEN

Taiteiden tiedekunnan graafisen suunnittelun opiskelijoiden *UMG 2015* -lehden teemana on muutos, mikä on luovan alan ammattilaiselle kiinteä osa arkea. Lehti on täysin opiskelijoiden suunnittelema ja toteuttama aihevalinnoista tekniseen toteutukseen asti.

Opiskelijat julkaisevat vuosittain itse toteuttamansa lehden, joka esittelee graafista suunnittelua ammatinvalintana. Julkaisu tuotetaan sähköisenä ja painettuna. Se toimii samalla maisteriopiskelijoiden työnäytteenä.

UMG 2015 sai kesällä huomiota, kun Adobe valitsi sen verkkoversion esiteltäväksi *Site of the Day* -sivustollaan. Adobe on yksi maailman suosituimmista suunnittelijoiden käyttämien sähköisten työkalujen valmistajista.

KANSAINVÄLISET OPISKELIJAT OVAT TYYTYVÄISIÄ OPISKELUKOKEMUKSEENSA

Lapin yliopisto on pärjännyt hyvin laajas- sa kansainvälisessä kyselytutkimuksessa, jossa kartoitettiin ulkomaalaisten opiskelijoiden tyytyväisyyttä opiskelupaikkaansa. Kansainvälisten opiskelijoiden kokonaisu- tyytyväisyys opiskelukokemukseensa La- pin yliopistossa oli yksi Suomen parhaita ja kansainvälisestikin erittäin korkea.

Ulkomaalaisille opiskelijoille keskeisim- piä syitä hakeutua Lapin yliopistoon opis- kelemaan olivat opetus- ja kurssitarjonta

sekä tutkinnon laatu. Kyselyyn vastanneis- ta 84 prosenttia suosittelisi Lapin yliopis- toa muille opiskelemaan hakeville. Lapin yliopiston kansainväliset opiskelijat olivat koko kyselyn tyytyväisimpiä opetusryhmi- en kokoon, mikä tukee aiempaa palautetta pienuudesta Lapin yliopiston vahvuutena. Myös opiskelukokemuksen turvallisuudes- sa ja kampuusviihtyvyydessä Lapin yliopisto menestyy erinomaisesti.

Lapin yliopiston osalta kehittämiskoh-

OPISKELIJAT MUKANA ELOKUVATUOTANNOSSA

Taiteiden tiedekunnan opiskelijat ovat ol-leet mukana Pohjola-filmin tuottaman *Tal- visydän*-elokuvan tuotannossa.

Elokuvan on ohjannut rovaniemeläi- nen Jussi Hiltunen. Taiteiden tiedekun- nasta elokuvan kuvaus- ja tuotantoryh- mässä ovat olleet mukana Pasi Hakkio, Anri Gorski, Jani Alaluusua, Henry Kestilä, Antti Lindholm, Heli Brotkin, Titi Honka- nen, Iida Keränen, Karoliina Juhola, Ville Kanabro ja Iiro Rautiainen.

Elokuva on jatkoa Lapin yliopiston tai- teiden tiedekunnan audiovisuaalisen me- diakulttuurin ja Pohjola-filmin väliselle opiskelija- ja tuotantoyhteistyölle, joka alkoi jo palkitun *Baabelin metsä* -lyhytelo- kuvan tuotannossa kesällä 2010.

Nina Pasula on työssä, jossa ei vielä aamulla tiedä, mistä itsensä päivän aikana löytää. Uutistoimittajana voi yhtä hyvin päätyä haastattelemaan ministeriä kuin kahlaamaan kumisaappaissa pellon laitaa. Se, mikä olisi toiselle kauhistus, on Pasulalle osa työn veto-voimaa.

Pasula on ollut Lapin Kansassa kuusi vuotta. Viime kesänä hän vieraili toimituksen unelmapestissä, viikonloppuliitteessä, jossa keskitytään pitkiin juttuihin. Pasula huomasi kantavansa työt kotiinsa.

– Minulle sopii uutisten tiukka aikaraami, jonka puitteissa tekee parhaansa. Kun päivä on ohi, juttukin on ohi.

Pasula kiinnostui toimittajan ammatista 16-vuotiaana työharjoittelijana Pohjolan Sanomissa, jonne pääsi myöhemmin kesätöihin ja toimitusharjoittelijaksi. Kun nuori toimittaja pohti sopivia opintoja, lehden toimituspäällikkö suositteli hänelle sosiologiaa. Pääsykokeiden kautta ovet aukenivat sekä Kuopioon että Rovaniemelle.

– Lähdin Kuopioon, koska silloin tuntui hienommalta lähteä kauemmaksi. Vuoden aikana iski kuitenkin lappilaiskoti-ikävä ja hain siirrolla tänne.

Opiskelussa tärkeintä oli oppia ajattelemaan analyttisesti ja tulla tietoiseksi siitä, miten eri tavoin samoja asioita voi tarkastella ja ilmaista.

– Toimittajan tärkein piirre on yleinen uteliaisuus maailmaa kohtaan. Opiskella voi melkein mitä tahansa, sillä ihannetoimituksessa on töissä ihmisiä eri taustoilla.

Opintojen aikana Pasula teki töitä eri puolilla Suomea. Eräs haave täyttyi, kun hän pääsi kesätöihin Helsingin Sanomien Oulun aluetoimitukseen ja jatkoi puolitoista vuotta lehden avustajana Rovaniemellä. Juuri ennen valmistumista Pasula haki töitä Lapin Kansasta ja pääsi sijaiseksi. Työ jatkui ensin viikko kerrallaan, mitä seurasi pidempi sijaisuus ja melko pian vakinaistaminen.

– Meillä on ihana työyhteisö. Täällä ei ole toimittajien kilpajuoksua, vaan yhdessä yritämme tehdä parasta mahdollista lehteä.

Kova kilpailu leimaa parhaillaan koko media-alaa. Pasulakin on kokenut jo useammat yt-neuvottelut. Epävarmuus näkyy myös urahaaveissa.

– Haluaisin tulevaisuudessa tehdä juuri sitä työtä, mitä teen nytkin.

MARJO LAUKKANEN

Ensin oli ammatti

ANNA-LEENA MUOTKA

Niina Pasula

Toimittaja, Lapin Kansa

- Syntynyt vuonna 1982 Keminmaassa
- Aloitti sosiologian opinnot Kuopion yliopistossa 2003 ja siirtyi Lapin yliopistoon 2004
- Valmistui yhteiskuntatieteiden maisteriksi 2009
- Asuu ja työskentelee Rovaniemellä
- Kiertänyt vuorotteluvapaalla muun muassa Afrikkaa ja Aasiaa

Palveluita ympäri Barentsin

TEKSTI ILKKA TIENSUU | KUVAT ARTO VITIKKA

Arktinen keskus on osallistunut aktiivisesti Barentsin alueen yhteistyöhön jo yli vuosikymmenen ajan. Hankkeita on riittänyt tullijärjestelmien infotietokannasta uuden tieteellisen julkaisun perustamiseen, ja työmatkoja on tehty Barentsin alueelta Kirkkoniemestä Komin Syktyvkariin.

Ensimmäinen projekti, johon osallistuin, alkoi 2000-luvun alkupuolella. Arktisen keskuksen silloinen tietopalvelupäällikkö Liisa Kurppa oli mukana Barentsin alueneuvoston IT- ja tietoliikennetyöryhmässä, jossa syntyi ajatus aluetta koskevan verkkotietokannan luomisesta. Haimme ja saimme hankerahoitusta, jolla luotiin Barentsinfo-niminen portaali. Projektin päättymisestä lähtien Barentsinfon ylläpito on ollut Arktisen keskuksen vastuulla.

Näin muistelee Arktisen keskuksen Barents-yhteistyön alkutaivalta järjestelmäasiantuntija Arto Vitikka, joka on jo reilun kymmenen vuoden ajan osallistunut työnsä puolesta useisiin eri Barentsin alueen yhteistyöhankkeisiin. Vuosien saatossa Barents-hankkeista on tullut osa Arktisen keskuksen arkea.

– Ensimmäisiä toteuttamiamme hankkeita Barentsinfon lisäksi olivat Barentsin alueen liikennehankkeen BEATAN verkkosivut sekä alueen tullijärjestelmiä koskeva monivuotinen hanke, johon laadimme infotietokannan. Kokemuksen kertyessä on ollut entistä helpompaa saada uusia hankkeita. Olen ollut mukana esimerkiksi maanmittausta, ympäristöä ja kulttuuria koskevissa hankkeissa, Arto Vitikka kertoo.

Yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja uusi julkaisusarja

Miksi Arktinen keskus sitten osallistuu näin moniin tällaisiin hankkeisiin?

– Barents-yhteistyö on hyvä esimerkki yliopistolaisesta mainitusta yhteiskunnallisesta vuorovaikutuksesta, niin kutsutusta yliopistojen kolmannesta tehtävästä tutkimuksen ja koulutuksen lisäksi. Yhteistyön ansios-ta toteutimme kolmatta tehtävää jo ennen kuin se nousi tiedepoliittiseksi puheenaiheeksi. Yhteistyö on myös hyvä esimerkki palvelumuotoilusta, joka on yksi Lapin yliopiston strategian painoaloista, perustelee Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikkö Markku Heikkilä.

Tulokset eivät kuitenkaan rajoitu vain yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen, sillä Arktisen keskuksen johdolla on luotu myös Barentsin alueeseen keskittyvä tieteellinen julkaisu. Uuden, arktisen alueen kehitystä tarkastelevan lehden tarpeesta oli tutkijoiden kesken keskusteltu, mutta asia eteni käytännössä vasta, kun hankkeelle haettiin onnistuneesti EU:n Kolarctic-rahoitusta Arktisen keskuksen projektipäällikön Kamil Jagodzińskin aloitteesta. Barents Studies -nimen saa-

nutta julkaisua on ilmestynyt jo kolme numeroa sekä yksi erityisnumero, ja sille on haettu arviointia Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän kansallisissa julkaisufoorumeissa.

– Maailmalla on monia Arktista käsitteleviä journalereja, mutta ennen Barents Studiesia ei ainuttakaan, joka keskittyisi ainoastaan Euroopan arktiseen alueeseen. Barentsin alue on ainutlaatuinen arktisessa kontekstissa: siellä on eniten ihmisiä, erilaista toimintaa ja yhteiskunnallisia kysymyksiä, joita tarkastella, joten siihen keskittyminen on perusteltua, toteaa tutkimusprofessori Monica Tennberg, yksi julkaisun toimituskunnan jäsenistä.

Muutoksia ja pysyvyyttä

Yhteistyön aikana Arktisessa keskuksessa on ehtinyt muuttua moni asia. Ennen painopiste keskuksen viestinnässä oli kirjastojen ja tietokantojen kaltaisissa tietopalveluissa, nykyään keskuksella keskitytään enemmän tiedeviestintään. Myös Barents-yhteistyö on saanut uusia muotoja. Yhtenä syynä tälle oli Barentsin neuvoston pysyvän sihteeristön luominen vuonna 2008. Sihteeristön toimipaikaksi tuli Kirkkoniemi, mutta päätöstä tehtäessä sovittiin että osa sihteeristön toiminnoista sijoitettaisiin muualle Barentsin alueelle.

Yksi hajautetuista toiminnoista olivat viestintäpalvelut, joista otti vastatakseen Arktinen keskus. Barentsin neuvoston kotisivut ovat Lapin yliopiston palvelimella, ja Arktinen keskus tuottaa Barents-sihteeristölle muutamana kerran vuodessa julkaistavaa uutiskirjettä. Viestintään panostaminen näkyy myös siinä, että vuosina 2012–14 toteutettu Barentsin alueen mediapalveluita kehittänyt Barents Mediasphere -projekti oli Arktisen keskuksen koordinoima.

Tehtäväkenttä on siis laajentunut, mutta myös työ tietokantojen ja verkkosovellusten parissa jatkuu. Viime vuosina Arto Vitikka on työskennellyt muun muassa Barentsin alueen ympäristöriskejä kartoittavan tietokannan parissa.

– Siihen liittyy ehkä mieleenpainuvien muistoni yhteistyöstä. Aihetta käsiteltiin Barentsin alueen ympäristötyöryhmän kokouksessa Komin Syktyvkarissa. Työryhmällä oli tapana päättää kokouksensa saunomalla, mutta Syktyvkarista saunaa piti vähän etsiä. Lopulta sellainen löytyi jostain liikuntahallista, ja sinne sitten menimme koko työryhmän voimin. ●

MIRJA HILTUNEN, MARJO OUTILA & EEVA ROSSI

Kotona

– taidetta ja toimijuutta
Jokkakalliossa

Jokkakallion asumispalvelukeskuksen Muistolan, Hannalan ja Ainolan asukkaat ovat eri painotteisesti tuetun asumisen piirissä. Osa taidetoimintaan osallistuneista on ympärivuorokautista hoivaa tarjoavien osastojen asukkaita, osa ryhmäkodin tai palveluasumisen asiakkaita.

R

ovalan Jokkakallion asumispalvelukeskuksen henkilökunta ja asukkaat sekä Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen ja sosiaalityön opiskelijat toteuttivat taidetyöpajatoimintaa keväällä 2015. Kotona-projektissa asukkaat omaa elämäntarinaa ja kotiin liittyviä merkityksiä tuotiin esille taideperustaisten menetelmien avulla. Ryhmissä käsiteltiin tunteita ja arkisia tilanteita ja keskityttiin elämään tätä hetkeä. Harjoituksissa luotiin moniaistisesti siltoja havainnoista ja mielikuvista iäkkäiden asukkaiden omakohtaisiin elämäkokemuksiin.

Työpajatoiminnan lähtökohtana oli voimavaralähtöinen työskentelytapa, joka perustuu sosiokulttuuriseen vanhenemiskäsitykseen ja on yhteneväinen yhteisöllisen taidekasvatuksen lähtökohtien kanssa. Työskentelyssä kiinnitetään huomiota ongelmien ja menetysten sijasta vanhan ihmisen pätevyyteen, osaamiseen ja vahvuuksiin. Hänet nähdään täysivaltaisena toimijana. Omakohtaiset elämäkokemukset, eletty elämä ja sen myötä kertyneet kokemukset voidaan nähdä ikäihmistien keskeisimpinä voimavaroina. Ne ovat myös voimavaralähtöisen työskentelyn lähtökohta.

Osallisuus ja yhteisöllisyys hyvinvointia tuottavana tekijänä

Moniammatillinen vanhustyö on osoittautunut merkitykselliseksi ikääntyneiden voimavarojen tukemisessa. Kuvataidekasvatuksen ja sosiaalityön opiskelijoiden yhdessä järjestämiin työpajoihin liittyi muistelua ja palvelutalon asukkaita innostettiin myös ottamaan toiminnallaan osaa asuinympäristöönsä vaikuttamiseen. Toiminnassa luotiin mahdollisuuksia avoimelle vuorovaikutukselle, yhdessä tekemisen ilolle ja tekemisestä

nauttimiselle. Tärkeässä roolissa oli myös ylisukupolvisuus, taidetyöpajoissa opittiin tuntemaan eri sukupolven kuuluvia ja heidän tarinoitaan. Osallisuuden kautta minkä tahansa ikäinen ihminen, myös vanhempi, voi kokea itsensä subjektiksi, toimijaksi ja se luo hyvinvointia ja jaksamista elämään. Lukuisissa tutkimuksissa onkin todettu, että kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistumisella on yhteys terveyteen, hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Sillä on todettu olevan yhteys jopa eliniän odotteeseen.

Jokkakallion taidetyöpajoissa korostuivat konkreettinen tekeminen ja ennen kaikkea prosessi. Kaksi työpajaryhmää kokoontui kevään 2015 ajan viikoittain koti-teeman pariin yhteisen tekemisen merkeissä. Noin tunnin kestäviä työskentelykertoja kertyi kummallakin ryhmällä kaikkiaan vajaa kymmenen, ja kummassakin ryhmässä oli jäseniä lähes 10.

Muistolan ryhmän toimintaa ohjaavat opiskelijat kuvailevat toimintaansa mukavaksi yhdessäoloiksi ja muisteluksi taidetoiminnan avulla:

”Tapaamisten aikana teimme erilaisia taiteellisia töitä, jotka lopulta kokosimme osallistujien kanssa yhteiseksi teokseksi Muistolan seinälle. Teos koostuu vesivärimalauksista, villatöistä ja osallistujien ottamista valokuvista, jotka yhdessä siirsimme puulevyille. Valokuvaustehtävä oli yksi pidempi kokonaisuus, joka toteutettiin yhteensä kolmella tapaamiskerralla. Osallistujat olivat tuoneet mukanaan itselleen tärkeän esineen, jotka he kuvasivat. Seuraavalla kerralla sommittelimme yhdessä osallistuneiden kanssa tulostetut mustavalkoiset kuvat puulevyille ja liitimme lisäksi kuvien viereen osallistujien itsensä valitsemia sanoja, jotka kertovat esineestä jotain katsojalle.”

MIRJA HILTUNEN

Moniaistisuutta ja kokemuksellisuutta taidetoiminnan parissa. Ohjaajina toimivat kuvataidekasvatuksen opiskelijat Katariina Laamanen ja Marika Laitinen sekä sosiaalityön opiskelijat Pilvi Vihanta ja Anu Karjalainen.

MIRJA HILTUNEN

MIRJA HILTUNEN

SUSANNA LUUKKONEN

Muistot rakentuvat osaksi installaatiota. Toimintaa ohjasivat kuvataidekasvatuksen opiskelijat Susanna Liukkonen, Tommi Sandberg ja Marika Kupila sekä sosiaalityön opiskelija Päivi Kähkönen.

Elämäntarinat ja kotiin liittyvät merkitykset tulevat näkyviksi ja jaettaviksi valmiissa teoksissa.

Myös Ainolan ja Hannalan sekä palveluasuntojen asukkaiden kanssa toteutetun työpajakokonaisuuden kantava teema oli koti:

”Jokainen osallistuja rakensi puulaatikoon sommitelman, joka muistutti kodista tai josta muuten tuli koti mieleen. Jollekin kodin tuntu kumpusi fyysisen kodin sisältä, jollekin toiselle kodin tunne nousi kodin piha-piiristä. Rakentamisen ohella osallistujat muistelivat kotia ja asioita, jotka kotiin ja kodin tapahtumiin liittyivät. Ohjaajat järjestivät työpajaan mahdollisimman monipuolisesti materiaaleja, jotta jokaisen muistot pääsisivät näkyviin. Valmiista laaticoista kootaan tilateos Jokkakallion toisen kerroksen taukotilaan, jossa kaikki asukkaat voivat käydä tutustumassa taideteokseen.”

Työpajatoiminnan prosessimaisuuden merkityksellisyyttä kuvastaa se, kuinka suunnittelua jatkettiin työpajojen ulkopuolellakin ja ryhmän tapaamiset puhuttivat monessa kohtaamisessa. Lopputuloksella on kuitenkin myös suuri merkitys. Yhteistyössä rakentuneet julkiset taideteokset ovat osoitus tekijöidensä luovuudesta ja tuotteliaisuudesta. Taiteen tavoin työt saavat kuitenkin elämän omina itsenään. Teokset ovat nostaneet paitsi tekijöidensä myös muiden Jokkakallion asukkaiden, heidän omaistensa ja henkilökunnan mieliin ja sydämiin monenlaisia kodin ja eletyn elämän tunteja.

Työpajojen päätteeksi Jokkakalliossa järjestettiin 24. toukokuuta 2015 yhteinen juhla. Samalla julkistettiin palvelutalon julkisiin tiloihin sijoitettavat, monta kerromusta sisällään kantavat taideteokset. Salin täydeltä

asukkaita ja omaisia mukaan innostaneessa tilaisuudessa jaettiin työskentelyprosessin aikana syntyneitä kokemuksia ja juhlittiin aikaansaannoksia.

Jokkakalliossa toteutettu työpajakokonaisuus on jatkoa Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnan monivuotiselle, oppiaineiden rajat ylittävälle yhteistyölle. Aiempaa kokemusta yhteistyöstä on kertynyt jo usean laajan hankkeen parissa. Elvi- ja Ikäehyt-hankkeissa kehitettiin kuvataidekasvatuksen, palvelumuotoilun ja sosiaalityön avulla lappilaisia vanhuspalveluja, Nuorten hyvinvoinnin ankkurit-hankkeessa tuettiin puolestaan taideperustaisin menetelmin siirtymävaiheessa olevien peruskoulunsa päättävien nuorten osallisuutta ja toimijuutta.

Monialaisessa yhteistyössä on mahdollista hyödyntää sekä yhteistyökumppaneiden ammatillista osaamista että yliopiston tieteenalojen osaamista ja vahvuuksia. Hankkeisiin on kiinnittynyt myös tutkimustoimintaa ja opiskelijoiden opinnäytetöitä. Yhdessä toimiminen avartaa niin sosiaalityön parissa kentällä työskentelevien kuin yliopiston opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoidenkin näkemyksiä. Se antaa rohkeutta ja valmiuksia uudelleen vuorovaikutukseen sekä toiminnan edelleen kehittämiseen. ●

Kirjoittajat kuvataidekasvatuksen professori Mirja Hiltunen sekä sosiaalityön yliopisto-opettajat Eeva Rossi ja Marjo Outila ovat Kotona-projektin ohjaajia ja yhteyshenkilöitä.

Tämä on

TEKSTI & KUVAT TAPIO NYKÄNEN

ROSKA JUUTTU

Ihminen jättää jälkeensä monenlaista jätettä. Kulutustavarat, talot, autot, lentokoneet ja matkapuhelimet muuttuvat jätteeksi pikemminkin ennemmin kuin myöhemmin. Jäte reunustaa ja ohjaa elämäämme, vaikka yritämme pontevasti piilottaa sen näkyvistä. Juuri siksi jätettä pitää tutkia sosiologisesti, sanoo pohjoisten yhteiskuntien muutoksen professori Jarno Valkonen.

– Yksi jäte-etiikkaa kehittävä toimi on kierrättäminen, toteaa pohjoisten yhteiskuntien muutoksen professori Jarno Valkonen.

Valkosen johtamassa Jätteen yhteiskunta-tutkimushankkeessa jäte ei ole pelkkä kulutuksen prosessin sivutuote vaan elämää ohjaileva tekijä. Jäte voidaan piilottaa tai muuttaa joksikin muuksi, mutta se ei katoa koskaan täysin.

– Sosiologia voi auttaa näkemään, miten yhteiskunnan ei tarvitse kehittää vain parempaa jätehallinnan teknologiaa tai jätetaloutta vaan löytää kokonaan uudenlainen tapa jakaa elämäänsä jätteen kanssa. Asettaa jäte keskiöön ja kehittää sellainen jättesuhde, jossa asioiden tarkastelu kulkee jätteestä yhteiskuntaan, jätteestä talouteen ja jätteestä ympäristöön, eikä päinvastoin. Tämä on tärkeää, sillä muuten jäte jää ikuisesti yhteiskunnan ulkopuoliseksi ikään kuin ulkoistetuksi ongelmaksi, jonka häiritsevyyttä pyritään vain eri keinoin hillitsemään, Valkonen sanoo.

Jätettä on kaikkialla, mutta aivan erityisesti kaupunkien ympäristössä. Maailmanpankin arvion mukaan maailman kaupungit tuottavat 1,3 miljardia tonnia kiinteää jätettä vuosittain. Määrän arvioidaan nousevan 2,2 miljardiin tonniin vuoteen 2025 mennessä.

Roskisdyykkareita ja kodin järjestelijöitä

Jätteen yhteiskunta-hankkeessa jätettä, roskaa ja sen kiertoa tutkitaan muun muassa jätteeseen liittyvän työn, roskisdyykkaamisen ja turhaksi koetusta tavarasta luopumisen näkökulmista. Hankkeen puitteissa on tuotettu jo julkaisujakin: Turo-Kimmo Lehtonen pohti kuluttamisen jättesuhdetta *Tiede & Edistys*-lehdessä. Yhdessä Olli Pyyhtisen kanssa Lehtonen pohti dyykkaamista elämäntapana keväällä *Niin & Näin*-lehdessä. Veera Kinnunen on hahmotellut kodin tavaroihin liittyviä merkityksiä väitöstyöhönsä liittyvissä teksteissä.

Juuri kotien tavarat ja suhteemme niihin heijastavat Valkosen mukaan suhdettamme jätteeseen. Tuotamme jätettä ostamalla tavaroita, joiden suunniteltu elinikä on pieni ja joita emme usein tarvitse. Emme juuri mieti, mitä tavaralle tapahtuu elinkaaren loppupäässä. Toisaalta turhaksi koetusta tavarasta eroon hankkiutumisen on juuri nyt muodikasta. Koteihin palkataan ammattijärjestäjiä, joiden avulla tavarapaljoutta karsitaan. Kodista tulee siisti, järjestelmällinen ja tehokas, mutta samalla syntyy jätettä, joka ottaa paikkansa ympäristössä uudenaikaisena materiaalina.

**TELEVISIOT, RADIOT
VIDEOT, STEREOT
MUUT PIENET
SÄHKÖLAITTEET**

EI PAHVIA / MUOVIPUSSEJA

” Emme pääse jätettä pakoon.

– Emme pääse jätettä pakoon. Jäte ei ole ihmistoinnin ulkoinen asia, ja siksi jätettä on enemmän tai vähemmän hallittava koko ajan. Toiseksi jäte kertoo meistä sen, että elämme kulutusyhteiskunnassa, jossa asioiden ja tavaroiden poisheittäminen on arkipäivää. Me emme ole materialisteja vaan materiavälinpitämättömiä; emme kiinnity materiaan vaan päinvastoin heitämme sen pois. Kolmanneksi jäte kertoo siitä, että jäte-etiikkamme perustuu ympäristöhuoleen: kierrätämme, lajittelemme ja säästämme. Emme tee tätä yksin pakosta, vaan ajattelemme, että ympäristösuhteemme tarvitsee sitä. Meillä on siis ympäristöetiikka kohdillaan, mutta ei jäte-etiikkaa, Valkonen hahmottelee.

Yksi jäte-etiikkaa kehittävä toimi on professorin mukaan kierrättäminen. Sen lisäksi, että kierrättäminen vähentää kaatopaikkojen ”sekajätteestä” muodostuvia kasoja, se muuttaa suhdettamme käyttöesineisiin.

– Kierrätys on tärkeä osa materitehokkuutta, ja siksi sillä on merkitystä. Se rakentaa meille myös parempaa esine- ja jättesuhdetta, koska olemme koko ajan kosketuksissa asioiden ja esineiden kanssa ja joudumme punnitsemaan jäte-ominaisuutta.

Hanke ilman rahoitusta

Yliopiston hankemaaailmassa Valkosen projekti on siinä mielessä poikkeuksellinen, että sillä ei toistaiseksi ole ulkopuolista tutkimusrahoitusta. Tutkijat osallistuvat hankkeeseen opetustyönsä ohessa.

– Jätteen yhteiskunta -hanke on aloitettu ilman rahoitusta syyskuussa 2014. Tutkimus kuuluu yliopiston päätehtäviin, ja ajattelemme, että toimiessamme yliopiston tehtävissä voimme harjoittaa tutkimusta silloinkin, kun se ei ole taloudellisesti tuettua esimerkiksi Suomen Akatemian toimesta. Toki on niin, että ilman rahoitusta hankkeen kesto venyy, eikä niiden mukana olevien tahojen, joilla ei ole pysyväisluonteista tehtävää yliopistossa voi olettaa kuluttavan aikaa hankkeeseen. Tästä syystä haemme jatkuvasti ulkopuolista rahoitusta.

– Olemme keränneet aineistoja syyskuusta 2014 lähtien. Hankkeessa on työskennellyt avustajana kolmen kuukauden ajan yksi voucher-harjoittelija. Lisäksi hankkeessa toimii avustajana kolme vapaaehtoista palkatonta opiskelijaa. Avustajat ovat keränneet ja analysoineet aineistoa yhdessä tutkijoiden kanssa. Parhaillaan he kirjoittavat yhteistyössä tutkijoiden kanssa artikkelia tieteelliseen lehteen. ●

LÄSNÄ TÄSSÄ JA NYT

K

ansainvälisten asioiden sihteeri Lauri Herva ryhtyi harrastamaan liikuntaa säännöllisesti jo alle kymmenvuotiaana: talvet hän pelasi koripalloa, kesät jalkapalloa. Kymmenvuotiaana Lauri päätti keskittyä koripalloon.

– Ehkä yksi syy lajivalintaani oli Kemin Innon valmentaja Tapio Tainio, joka osasi taitavasti sitouttaa minut koripallon saloihin. Nyrkkeily ja paini olivat Kemin Innon päälajeja, mutta myös koripallo kulki mukana seuran toiminnassa pitkälti Tainion ansiosta, Lauri muistelee.

Asepalveluksen ja opintojen myötä koripallo jäi muiden kiireiden vuoksi pölyttymään nurkkaan pariaksi vuodeksi. Tauon jälkeen Lauri houkuteltiin jälleen lajin pariin sekä valmentajaksi että pelaajaksi. Lauri pelaa Rovaniemen NMKY:n miesten joukkueessa ja valmentaa saman seuran B-tyttöjä. Kaikkiaan Rovaniemellä on satakunta koripalloa harrastavaa juniori-ikäistä tyttöä ja poikaa.

– Kaupungissa talkoille lajin parissa noin 15 valmentajaa, jotka hiovat seitsemän eri juniorijoukkueen taitoja. Pelaajien ikähaarukka vaihtelee seitsemästä kuuteentoista ikävuoteen. Kovasta lajikelipailusta huolimatta koripallo on kasvattanut viime vuosina suosioitaan, Lauri sanoo.

Laurin valmentamaan joukkueeseen kuuluu 12 murrosikäistä tai juuri murrosikäen tulossa olevaa tyttöä. Harjoituksia pidetään 2–3 kertaa viikossa ja lisäksi pelataan otteluita. Kausi alkaa lokakuussa, ja se kestää huhtikuulle. Valmentamisen haasteena Lauri pitää nuorten pelaajien kohtaamista yksilöinä.

– Tytöt ovat luonteeltaan erilaisia, joita jokaista on ohjattava kykijensä mukaan: toiset odottavat jatkuvaa prässäystä, toiset jatkuvaa kannustusta. Palaute valmentajalle tulee heti ja suoraan, joten pelitaktiikan lisäksi valmentajan on seurattava myös yksilöitä.

Lauri innostui uudelleen koripallosta pitkälti Rovaniemen NMKY:ssä vallitsevan yhteisöllisen ilmapiirin ansiosta. Kaikki tekevät vapaaehtoista talkootyötä, joten työ palkitsee tekijänsä yhteisöllisyyden kokemuksena.

– Leipätyöstä pääsee irtautumaan, kun siirtyy hallille, sovittelee koris-kengät jalkaan ja pillin kaulaan. Valmentajana sinun on oltava läsnä tässä ja nyt kaikkein aisteinesi. Palkinnoksi unohdat työasiat ja näet joukkueesi ja yksittäisten pelaajien kehittymisen, Lauri sanoo.

OLLI TIURANIEMI

kotisivu

LAURI HERVA

Kansainvälisten asioiden sihteeri,
Lapin yliopisto

www.ronmky.fi

Rovaniemen NMKY:n kotisivu

ANNA-LEENA MUOTKA

OPETUSTYÖTÄ YLI NELJÄKYMMENTÄ VUOTTA

Työurani päättyy virallisesti lokakuun viimeisenä päivänä 2015. Neljäkymmentäyksi vuotta työelämää on tulevaisuuden suuntaan toivottoman pitkä, mutta taaksejääneenä kokemuksena lyhyt aika. Lapin yliopiston ja sen edeltäjän Lapin korkeakoulun palveluksessa olen ollut yli 36 vuotta. Uralvalintaani ja uralla etenemiseen ei ole sisältänyt erityistä dramatiikkaa.

Ylioppilastutkinnon jälkeen olin vuoden asepalveluksessa. Toinen vuosi vierähti kansakoulun opettajan viransijaisena. Tuona aikana sain osallistua peruskoulu-uudistuksen valmisteluun, mikä selkiytti opetuslalle hakeutumista. Varmistuin lopullisesti siitä, että tulen tähtäämään opetustyöhön.

Aloitin luokanopettajaopinnot Oulussa syksyllä 1971. Koulutus tarjosi hyvät lähtökohdat sekä opettajan ammattiin että myöhemmin mahdollisesti tehtäviin akateemisiin opintoihin. Opinnot sisälsivät tiedeopintoja ja käytännön pedagogiikkaa. Aatteellisesti opetus koostui akateemisesta eetoksesta ja kansallisromanttista päätöksestä. Opetuksessa korostuivat alan yhteiskunnallinen ja kansallinen merkitys sekä ammatin erityisyys.

Koulutyöhön sisältyvä sääntely samoin kuin ulkopuolelta ohjautuvaisuus epäilyttivät, joten katselin jo opettajan uran alkuvaiheessa myös muita opetussektorin tehtäviä. Tulini valituksi kahteenkin koulutoimenjohtajan virkaan, mutta en ottanut niitä vastaan.

Kasvatustieteiden tiedekuntien perustaminen 1970-luvun alkuvuosina toi opetuslalle runsaasti uudenlaisia etenemismahdollisuuksia yliopiston tehtäviin. Tässä suhteessa ratkaisevaa oli, että pääsin jo maisteriopintojen aikana tutkimusryhmään, joka oli varsin hyvin resursoitu ja jossa pystyin tekemään gradun, lisensiaatintutkielman sekä väitöskirjan.

Akateemiset opintoni olivat vielä kesken, kun Lapin korkeakoulu aloitti toimintansa syksyllä 1979. Toki maisteritutkinto oli valmis ja myös lisensiaatintutkinto pääaineen osalta. Korkeakoululla oli avoinna kasvatustieteen lehtorin virka, johon minua pyydettiin. Yliopistourani alkoi siis lehtoraatin hoitamisesta ja on jatkunut sen jälkeen yhtäjaksoisesti tähän syksyyn asti. Kuuden vuoden opettajakokemus ennen yliopistouraa antoi työlleni merkittävää perusteltavuutta. Tiesin mistä puhuin – ainakin uskoin tietäväni.

Yliopisto on ollut monessa suhteessa ihannetyöpaikka. Tosin viime vuosien yliopistopolitiikka on tuonut työhön sävyjä, joiden sopivuutta voi perustellusti epäillä ja perusteita kyseenalaistaa. Kokonaiskuvaa ne eivät silti himmennä, sillä historian pitkässä juoksussa markkinatalouden opit tieteen ohjaajina lienevät ohimeneviä. Yliopisto ei ole mikä tahansa yritys vaan yhteisö, jonka toiminta on jotakin erityistä. Siellä tehdään elämää suurempaa työtä, suurella sydämellä. Talouden termein akateeminen työ on aina riskibisnestä.

” Yliopistossa tehdään elämää suurempaa työtä, suurella sydämellä.

KYÖSTI KURTAKKO Kasvatustieteen professori, Lapin yliopisto

HELI ILOLA & MARIA HAKKARAINEN (TOIM.):

MATKAILUTUTKIMUKSEN JUHLAKIRJA

– 20 vuotta matkailun opetusta
Lapin yliopistossa

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin julkaisu,
Rovaniemi, 2015

Matkailututkimuksen juhlakirjassa alan asiantuntijat avaavat matkailun tutkimuksen ja opetuksen sisältöjä sekä oppiaineen tarjoamia ammatillisia valmiuksia. Kirja sisältää instituutin entisten ja nykyisten työntekijöiden sekä alumnien ja opiskelijoiden artikkeleita. Kirja luo katsuksen oppiaineen historiaan ja nykypäivään. Kokonaisuudessaan kirja muodostaa kertomuksen uuden oppiaineen synnystä ja kamppailusta oman paikkansa lunastamiseksi nykypäivän yliopistomaailmassa.

Lapin yliopiston matkailun koulutus on toiminut edelläkävijänä ja uranuurtajana suomalaisessa yliopistomaailmassa. Ensimmäiset matkailun koulutusohjelmaan valitut opiskelijat aloittivat opintonsa syksyllä 1994. Vuodesta 2000 lähtien oppiaineen nimenä on ollut matkailututkimus, ja vuodesta 2009 alkaen se on toiminut osana Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttia (MTI). Lapin yliopistossa matkailua voi opiskella pääaineena.

Tekijöiden kommentti:

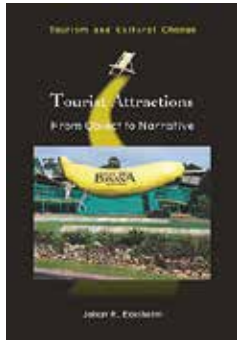
Uuden oppiaineen perustamisen voi olettaakin olevan monimutkainen prosessi, jossa ei välttyä haastavilta tilanteilta. Lapin yliopiston matkailukoulutus ei ole ollut näissä haasteissa erikoisuus eikä poikkeus. Samantyyppisiä prosesseja ja kamppailuja on koettu samaan aikaan eri korkeakouluissa eri puolilla maailmaa – matkailualan koulutus yliopistoissa yleistyi maailmanlaajuisesti juuri 1980- ja 1990-luvuilla.

Matkailututkimuksen oppiaineen ensimmäisiin vuosikymmeniin sisältyy monenlaisia kokemuksia, merkityksiä ja muistoja. Juhlakirjassa henkilökohtaiset tarinat yhdessä historiallisen kerronnan kanssa avaavat yhden elämänmakuisen reitin niille, jotka haluavat tutustua matkailututkimukseen sekä uuden akateemisen oppiaineen vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen.

Useat kirjoittajat totesivat kirjoitusprosessin olleen miellyttävä ja jopa terapeuttilinen kokemus. Sanottavaa oli ja paljon jäi sanomattakin.

Seppo Ahon ja Mikko Muikun muistoa kunnioittaen,

HELI ILOLA, tutkimusassistentti ja
MARIA HAKKARAINEN, tutkija
Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

Professori Johan Edelheimin teos käsittelee Coffs Harbourissa Australiassa sijaitsevaa suurta banaani-rakennelmaa ja sen merkitystä alueen turismille.

Edelheimin mukaan Coffs Harbour ei ole hyödyntänyt ison rakennelman potentiaalia matkailun kannalta. Turistien keskuudessa suuri banaani on ollut varsin suosittu nähtävyys, mutta paikalliset tuntevat häpeävän sitä.

Professori Johan R. Edelheim toimii johtajana Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa.

TOURIST ATTRACTIONS: From Objective to Narrative

Johan R. Edelheim
Southern Cross University, 2015

KOHTI KONSERNIA

Lapin korkeakoulu-konsernin kirjaston ja palvelukeskuksen arviointi

Antti Syväjärvi & Jenni Tyvitalo
Lapin yliopistokustannus, 2015

www.ulapland.fi/lup

Lapin korkeakoulukonsernissa yhdistyvät vahvat toimintakulttuurit. Syväjärven ja Tyvitalon arviointitutkimuksen mukaan niiden yhteensovittaminen on pääsääntöisesti onnistunutta. Onnistumisten lisäksi teos nostaa esille kehittymisen ja hiomisen tarpeita, joihin konsernissa täytyy vielä kiinnittää huomioita.

Arviointitutkimus tarkastelee konsernin kehittämismahdollisuuksia makro- ja mikrotasolla. Tutkimus on realistinen katsaus yhteistyöverkoston tarjoamiin mahdollisuuksiin organisoitumisen eri vaiheissa. Tulevaisuuden haasteita tarkastellaan muiden muassa henkilöstöjohtamisen ja käytäntöjen muodostumisen näkökulmista.

Lenita Hietasen ja Essi Kesälähtien koostama verkkokäsikirja tarjoaa tieteellisesti arvioituja malleja ja menetelmiä työelämä- ja yrittäjyystaitojen lisäämiseksi käytännön kouluarkeen.

Mallit ja menetelmät perustuvat luokanopettajien, kielenopettajien ja lukion opinto-ohjaajien näkemyksiin ja kehittämiskokeiluihin.

Käsikirja on suunnattu erityisesti opettajille, jotka eivät ole vielä löytäneet yhteyttä oman opetusarkensa ja työelämän sekä yrittäjyyden välillä. Käsikirjaa voidaan hyödyntää myös meneillään olevassa paikallisessa opetussuunnitelmatyössä.

MISTÄ ALKAISIN? MITEN KEHITTÄISIN?

Käsikirja yrittäjyys- ja työelämätaitojen harjoittelemiseksi peruskoulussa ja lukiossa.

Lenita Hietanen ja Essi Kesälähti (toim.)
Verkkokäsikirja

Käsikirja löytyy YriTy-hankkeen kotisivuilta:
www.ulapland.fi/yriTy

Juha Hiedanpään ja Outi Ratamäen toimittama teos poimii eri näkökulmia suden ja ihmisen välisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Teos selvittää, miten yhteiskunnan ja ihmisen arjen on muututtava, jotta suden kanssa voidaan elää.

Teemaan yhdistyy monia erityiskysymyksiä, joilla on ristiriitainen luonne. Ihmisen on ratkaistava, miten on mahdollista suojautua sudelta mutta kuitenkin samalla suojella sitä? Erityisesti susialueiden kysymyksiä ovat omankädenoikeuden rajat sekä sopeutuminen susien aiheuttamiin uhuihin.

SUDEN KANSSA

Juha Hiedanpää & Outi Ratamäki (toim.)
Lapin yliopistokustannus, 2015

www.ulapland.fi/lup

HYVINVOINTIVALTION KULTTUURINTUTKIMUS

Janne Autto & Mikael Nygård (toim.)
Lapin yliopistokustannus 2015
ISBN 978-952-310-986-5

www.ulapland.fi/lup

Janne Autton ja Mikael Nygårdin toimittamassa teoksessa tartutaan nykyisiin käsityksiimme hyvinvointivaltiosta, mistä ne juontuvat ja siten kurkistetaan teemallisesti myös tulevaisuuteen, mitä kamppailuja on vielä luvassa.

Kirjassa tuodaan muun muassa esiin, miten kilpailuvaltioajattelu on ujutettu hyvinvointipolitiikkaan ja miten hallinta on muokannut sosiaali- ja terveyspolitiikan linjauksia. Eikä teema voisi Suomessa olla yhtään ajankohtaisempi kuin nyt uuden hallitusohjelman leikkaus-tavoitteiden edessä.

Yliopistonlehtori Kalle Lampelan teoksessa tarkastellaan kuvakieltoa modernismista nykyaiteeseen Theodor W. Adornon ja Ernst Blochin ajatusten pohjalta.

Tarkastelun kohteena Lampelalla ovat Ad Reinhardtin mustat maalaukset, Mark Rothkon tummat kappelimaalaukset, performanssitaiteen legendan Tehching Hsieh'nin performanssit ja elämäntyö sekä keskeisen poliittisen nykyaiteen edustajan, chileläis-amerikkalaisen Alfredo Jaarin teos *Kuvien suru*.

NÄKYMÄTÖN NÄKYVÄSSÄ

Kuvakiellon utopia
modernismista nykyaiteeseen

Kalle Lampela
Kirjoituksia Kuvataideakatemiasta
-julkaisusarja, 2015

www.uniarts.fi/julkaisut

OUTI KORPILÄHDE 29.8.2015

KUN POHJOISEN MATKASTA TULI ELÄMÄN MITTAINEN. SUOMALAISVAIMOT SAAMELAISYHTEISÖSSÄ

Outi Korpilähde tutki väitöskirjassaan suomalaisnaisten asettumista saamelaisyhteisöön saamelaismies-ten vaimoina ja perheenjäseninä. Hän tutki, millaista kulttuurista ja sosiaalista pääomaa tulija tarvitsee eli minkälaisia tietoja ja taitoja hänen on hyvä oppia sekä miten verkostoitua ollakseen yhteisön jäsen.

Tutkimuksen mukaan saamelaisyhteisöön tulijan on ensin saavutettava ryhmähyväksyntä. Suomalaisvaimot pyrkivät aktiivisesti hankkimaan tarpeellisia taitoja ja ominaisuuksia, jotta heidät voitaisiin hyväksyä yhteisön jäseniksi. He tavoittelevat saamelaistapaisuutta eli toimintaa ja elämistä samantapaisesti kuin saamelaisyhteisössä, omaa lähtökulttuuriaan unohtamatta. Näin tulokkaista kehittyi usein monikulttuurisuusosaajia, jotka pystyvät toimimaan kahden kulttuurin, suomalaisen ja saamelaisen, rajamaalla eräänlaisina kulttuuritulkkeina.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

OSEI TWUMASI ANKRAH 26.8.2015

EDUCATION EXPERTS' PERCEPTIONS OF THE GHANAIAN LANGUAGE POLICY AND ITS IMPLEMENTATION

Useat Afrikan maat käyttävät yhä valtaajiensa kieliä virallisessa asioinnissa, keskusteluissa ja kouluopetuksessa. Osei Twumasi Ankrain väitöstutkimuksen mukaan äidinkielen käyttö olisi kuitenkin välttämätöntä Ghanan koulutuksessa. Oppilaiden koulumenestys paranee, kun he saavat opiskella paikalliskielellään tai äidinkielellään.

Ghanan kielipolitiikka edellyttää paikalliskielten käyttöä perusopetuksessa aina kolmannelle luokalle asti. Sen toteutuminen on kuitenkin vaikeaa asenteiden sekä rakenteellisten ja logististen haasteiden vuoksi. Twumasi Ankrain suosittelee Ghanan koulutuspalvelulle ja Ghanan hallitukselle, että ne sitoutuisivat noudattamaan ghanalaista kielipolitiikkaa.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

HELENA HERRALA 22.8.2015

TYTÖT KAUKALOSSA. ETNOGRAFINEN TUTKIMUS TYTTÖJEN JÄÄKIEKKO-HARRASTUKSESTA

Urheilun ja liikunnan tasa-arvoa koskeviin säännöksiin on listattu paljon tasa-arvotavoitteita. Helena Herralan väitöstutkimuksen mukaan jääkiekko on silti edelleen Suomessa laji, joka tuottaa eriarvoisuutta.

Näennäinen tasa-arvo mahdollistaa harrastamisen, mutta kulttuuriset normit estävät täysivaltaiset ja yhdenvertaiset toimintamahdollisuudet tyttöjen ja poikien kesken. Tytöt ja naiset sijoittuvat uloimmalle kehälle jääkiekon kulttuurissa.

Sukupuolten tasa-arvonäkökulmien lisääminen erilaisten tahojen tavoitteisiin ei Herralan mukaan riitä. Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä ja tasa-arvon päämäärätietoista valtavirtaistamista, joka läpäisee kaikki sektorit hallinnolliselta tasolta yksittäisiin toimijoihin saakka.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

VIRPI VAATTOVAARA 12.6.2015

ELÄMÄNKULKU JA TOIMIJUUS. LAPIN MAASEUDUN NUORISTA AIKUISIKSI 1990–2011

Virpi Vaattovaara tutki väitöskirjassaan lappilaisten nuorten elämäntulkua ja toimijuutta 21 vuoden aikana. Hän tutki, millaiseksi vuonna 1989 työttöminä työnhakijoina olleiden Lapin maaseudulta lähtöisin olevien nuorten aikuisten elämäntulkku ja toimijuus ovat muotoutuneet ajan myötä.

Tutkimuksesta ilmeni, että yhteiskunnan tuella eläminen ei ole nuorten toiveena, vaikka se poliittisessa keskustelussa onkin toisinaan pinnalla. Toiveena on päästä ammattitaitoa vastaavaan työhön. Pettymys on suuri, kun työuraan ei ole mahdollisuutta omalla kotipaikkakunnalla.

Virpi Vaattovaaran mukaan voidaan puhua petetyistä lupauksista, kun nykyinen koulutusjärjestelmä ja yhteiskuntakehitys vaatimuksineen rekrytoivat nuoria koulutukseen.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

MARJA-RIITTA KOTILAINEN 6.6.2015

ITSEOHJAUTUVUUDEN TUKEMINEN VIERAAN KIELEN ETÄOPETUKSESSA. DESIGN-PERUSTAINEN OPPIMIS- YMPÄRISTÖN KEHITTÄMISTUTKIMUS PERUSASTEEN 5.–6. LUOKILLA

Marja-Riitta Kotilainen osoittaa tutkimuksessaan, että oppilaiden itseohjautuvuutta voidaan kehittää etäoppimisympäristössä tarkoituksenmukaisten, etäopiskeluun soveltuvien pedagogisten ja digitaalisten ratkaisujen avulla. Teknologisten ratkaisujen ohella etäoppimisympäristössä tarvitaan pedagogiikkaa, joka huomioi oppilaiden yksilölliset oppimistarpeet sekä yhteenkuuluvuuden, autonomian ja kompetenssin kehittämisen tarpeet.

Tutkimus esittää mallin oppilaiden oppimista tukevista sekä vieraan kielen opiskeluun soveltuvasta etäoppimisympäristöstä Lapin haja-asutusalueille. Malli huomioi luokkahuonekäytänteet siten, että ne voidaan toteuttaa myös teknologian keinoin ja että ratkaisut tukevat psykososiaalisia tarpeita.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

ANNIKKI KAIKKONEN 5.6.2015

TARINALLISEN TUTKIMUKSEN NÄKÖKULMA SUOMALAISEEN USKOTTOMUUTEEN

Annikki Kaikkonen tutki sosiaalityön väitöstyössään suomalaisten uskottomuutta ja parisuhdemoraalia. Tutkimuksen mukaan uskottomuuden paljastumisen aiheuttama kriisi on luultua useammin pitkäkestoinen traumaattinen kriisi, joka useimmiten johtaa eroon. Pariterapia voi kuitenkin auttaa sekä eroavia että parisuhteessa kriisin jälkeen jatkavia.

Aineistosta nousee esille kolme tyyppitarinaa: Traumatariinat; Matit eli kroonisesti pettäneiden tarinat; sekä Hannat eli petetyksi tulleet pienten lasten äidit. Tyyppitarina Hannat on Suomen tyypillisin uskottomuustarina.

Traumaattisten kriisien hoito on erityishaaste yhä ohentuvalle perheiden palvelujärjestelmälle. Kaikkonen haastaakin perhepolitiikkaa kehittämään perheiden palveluita.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

HEIDI SINEVAARA-NISKANEN 29.5.2015

SETTING THE STAGE FOR ARCTIC DEVELOPMENT: POLITICS OF KNOWLEDGE AND THE POWER OF PRESENCE

Heidi Sinevaara-Niskanen tutkii arktista politiikkaa tiedon, vallan ja kehityksen näkökulmista. Tutkimuksen mukaan arktisen alueen yhteiskunnallisia kysymyksiä kartoittava tieto tuottaa edelleen varsin perinteisiä, yksinkertaistavia ja dikotomisia kuvauksia alueesta, sen ihmisistä ja kehityksestä. Tieto on valtaa, jolla hallitaan arktisen alueen kehitystä.

Alkuperäiskansaisuus ja sukupuoli tulevat sisällytetyiksi arktiseen tietoon vain osittain. Alkuperäiskansaisuus merkityksellistyy yhä stereotyyppisesti joksikin perinteiseksi, paikalliseksi ja yhteisölliseksi. Sukupuoli näyttäytyy naiskysymyksenä; asiana, joka huomioidaan usein yksilöllisenä ominaisuutena.

Sinevaara-Niskasen mukaan tarvitsemme toki lisää tietoa arktista aluetta ja sen ihmisiä koskettavista muutoksista. Tuon tiedon ei tulisi kuitenkaan olla lyhytnäköisten poliittisten tai taloudellisten intressien ohjaamaa, vaan tietoa, joka tunnistaa arktisten kysymysten moninaisuuden ja myös oman valtansa kehitystä tuottavana.

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

EMILIA LINDROOS 5.6.2015

IM NAMEN DES GESETZES – EINE VERGLEICHENDE RECHTS- LINGUISTISCHE UNTERSUCHUNG ZUR FORMELHAFTIGKEIT IN DEUTSCHEN UND FINNISCHEN STRAFURTEILEN

Tuomioiden oikeanlainen laatiminen on yksi lain soveltamiseen ja oikeudelliseen päätöksentekoon liittyvistä tärkeistä kielellisistä kysymyksistä. Emilia Lindroos vertaili oikeuslingvistiikan alan väitöstutkimuksessaan Suomessa ja Saksassa viime vuosina annettuja rikostuomioita tekstien sisällön, rakenteen ja tyylin osalta.

Tutkimuksesta käy ilmi, että kummassakin maassa rikostuomioiden kaavamaisuus tekstien sisällön ja rakenteen osalta on seurausta lainsäädännön ja oikeuskulttuurin yhteisvaikutuksesta. Vaikka laki ei suoranaisesti velvoita käyttämään tuomioteksteissä tiettyjä lain sanamuotoja, suurin osa tuomioissa esiintyvistä fraseologismeista eli kiinteistä sanaliitoista on useimmiten peräisin suoraan lakitekstistä.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

MINNA RAINIO 25.4.2015

GLOBALISAATION VARJOISAT HUONEET. KUULUMISEN JA ULOSSULKEMISEN TILAT RAJANYLITYKSIÄ KÄSITTELEVISSÄ LIIKKUVAN KUVAN INSTALLAATIOISSA

Kuvataiteilija Minna Rainio käsittelee väitöskirjassaan globalisaatioon ja muuttoliikkeisiin liittyviä rajanylityksiä sekä kuulumisen ja ulossulkemisen prosesseja taideosten ja kirjoitetun tutkimuksen keinoin. Samalla hän pohtii, miten taide voi osallistua yhteiskunnalliseen ja poliittiseen keskusteluun globaalista eriarvoisuudesta eettisesti kestäväällä tavalla.

Taiteellinen osa koostuu kolmesta liikkuvan kuvan installaatiosta, jotka Rainio on toteuttanut yhdessä kuvataiteilija Mark Robertsin kanssa. *Kohtaamiskulmia* (2006) kertoo Suomessa asuvien pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kokemuksista ja *Kahdeksan huonetta* (2008) käsittelee kansainväliseen prostituutioon liittyvää naiskauppaa. Installaatioissa *Maamme/Vårt Land* (2012) ulkomaalaissyntyiset Suomen kansalaiset laulavat Maamme-laulun.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Rovaniemestä arktisen osaamisen pääkaupunki

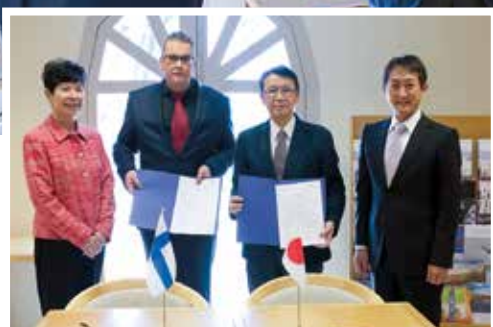
Rovaniemen kaupunki, Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu ovat allekirjoittaneet yhteistyösopimuksen, jolla tähdätään siihen, että Rovaniemestä tulee arktisen osaamisen kansallinen ja kansainvälinen pääkaupunki.

Yhteistyön vahvistamisen kohteena on muiden muassa arktisen elinkeinotoiminnan ja yrittäjyyden edistäminen, arktisen opiskelijakaupunki-imagon vahvistaminen sekä uudenlaiset palveluratkaisut. Yhteistyön pyrkimyksenä on synnyttää yhtenäinen ja uskottava arktisen Rovaniemen tarina.

Yhteistyö voi kohdentua muiden muassa seuraaville alueille: yhteinen markkinointi, opiskelijoiden työharjoittelu ja opinnäytetyöt, koulutuksen kehittäminen alueen tarpeisiin, henkilöstökoulutus, asiantuntijavaihto, yhteiset hankkeet sekä elinkeinoelämän toiminnan ennakointi ja kehittäminen.

Kuvat: ARTO VITTIKKA / Arktinen keskus

Vasemmalta professori Kazuyo Kanzaki-Sooudi, rehtori Mauri Ylä-Kotola, rehtori Takashi Hasumi ja apulaisprofessori Hirofumi Ueda.

Sapporo City University ja Lapin yliopisto yhteistyöhön

Sapporo City Universityn ja Lapin yliopiston rehtorit ovat allekirjoittaneet yliopistojen välisen yhteistyösopimuksen.

Hokkaidon saarella sijaitseva Sapporo City University on keskittynyt muotoiluun ja hoitotieteisiin. Yhteistyö painottuu Lapin yliopistossa erityisesti taiteiden tiedekuntaan ja linkittyy kiinteästi myös Rovaniemen ja Sapporon kaupunkien väliseen yhteistyöhön.

Japani-yhteistyössä Lapin yliopiston tavoitteena on muun muassa vahvistaa arktista yhteistyötä Hokkaidon saarella sijaitsevien yhteistyökorkeakoulujen kanssa.

Kiinalais-pohjoismainen symposiumi Rovaniemelle

Seuraava kiinalais-pohjoismainen arktinen symposiumi järjestetään vuoden 2016 touko-kesäkuussa Rovaniemellä. Tieteellisen symposiumin pääteemana on tarkastella arktisen alueen kestävää kehitystä ja globalisaatiota. Tilaisuuteen liittyy myös kiinalais-suomalainen liike-elämän pyöreän pöydän keskustelu arktisen liiketoiminnan mahdollisuuksista.

Symposiumin ja pyöreän pöydän keskustelun järjestäjänä on kiinalais-pohjoismainen arktinen tutkimuskeskus CNARC (China-Nordic Arctic Research Centre). Verkostoon kuuluu edustaja tai edustajia Kiinan ohella kaikista pohjoismaista. Suomesta mukana on Lapin yliopiston Arktinen keskus, joka vastaa ensi vuoden tilaisuuksien käytännön järjestelyistä.

Tapahtuma tuo Rovaniemelle kansainvälisiä tutkijoita sekä laajan ja arvovaltaisen joukon kiinalaisia liike-elämän edustajia. CNARC perustettiin vuonna 2013 Kiinan polaaritutkimusinstituutin aloitteesta. Se järjestää symposiumit vuorovuosin Kiinassa ja pohjoismaissa.

Arktinen keskus ja MTI yliopiston valttikorttina

Lapin yliopisto kartoitti viime keväänä tutkimus ja kehittämistoimintaansa liittyvien yhteistyökumppaneiden käsityksiä yliopistosta. Selvitys valaisee näkemystä siitä, miten kumppanit kokevat Lapin yliopiston kanssa tehdyn yhteistyön suhteessa muihin yliopistoihin ja korkeakouluihin.

Kuipui Oy:n tekemän selvityksen mukaan Lapin yliopiston vahvuuksia ovat ketteryys sekä asiantuntijuus arktisissa ja pohjoisissa kysymyksissä. Vastauksissa Lapin yliopistoa pidettiin luotettavana, vastuullisena ja asiantuntevana yhteistyökumppanina. Arktinen keskus ja Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti nostettiin erityisesti esille yliopiston valttikortteina.

Kysely tehtiin viime keväänä, ja siihen vastasi 34 yliopiston kumppanin yhteyshenkilöä. Lisäksi tutkimuksessa haastateltiin seitsemää yhteistyökumppania.

Tundran muutos kiihdyttää ilmaston lämpenemistä

TIMO KUMPULA

Tutkimusprofessori Bruce Forbes tutkimuskohteensa äärellä.

Edinburghin yliopiston johtama tutkimusryhmä on saanut vahvaa näyttöä siitä, että arktisella alueella tapahtuvat dramaattiset muutokset liittyvät ilmaston lämpenemiseen. Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tutkimusprofessori Bruce Forbes tuotti suurimman osan tutkimuksen Siperiaa koskevasta aineistosta.

Tutkimuksen mukaan tundran pusikot kasvavat entistä nopeammin ilmaston lämmetessä ja estävät näin lunta heijastamasta auringon lämpöä takaisin avaruuteen. Tämä johtaa maapallon pinnan lämpenemiseen. Lisäksi pusikoituminen voi vaikuttaa maaperän lämpötiloihin ja sitä kautta ikiroudun sulamiseen.

Kansainvälinen tutkimusryhmä otti näytteitä 37 paikassa yhdeksän valtion alueella. Tutkimus selvitti pusikoiden kasvua 60 vuoden ajalta. Nature Climate Change -lehdessä julkaistun tutkimuksen rahoitti International Arctic Science Committee.

JANI KÄRPPÄ

Arktisen keskuksen johtaja valitaan neljän joukosta

Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tutkimusprofessorin ja siihen liittyvän Arktisen keskuksen johtajan tehtävään ilmoittautui 18.6.2015 mennessä 13 henkilöä. Tehtävä täytetään kutsumismenettelyllä viisivuotiskaudeksi. Arktisen keskuksen johtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää Arktista keskusta, erityisesti sen tutkimustoimintaa.

Lapin yliopiston hallitus on päättänyt kutsua haastatteluun neljä henkilöä: Jouni Aspin Oulusta, Matthias Fingerin Lausannesta Sveitsistä, Timo Koivurovan Rovaniemeltä ja Philip Wookeyn Edinburghista Skotlannista. Kaikilla neljällä haastateltavalla on professorin pätevyys.

Haastattelut tehdään syksyn aikana, ja tavoitteena on, että yliopiston hallitus voi tehdä asiassa päätöksen kokouksessaan marraskuun alussa.

Uusi jääoikeuden tutkimushanke

Lapin yliopiston Arktinen keskus on mukana kansainvälisessä tutkimushankkeessa tutkimassa, miten läntiset oikeudellis-poliittiset hallintaperiaatteet soveltuvat jäsiin ympäristöihin.

Durhamin yliopiston professori Philip Steinbergin koordinoima hanke on saanut kolmen vuoden rahoituksen brittiläiseltä Leverhulme-säätiöltä. Hanke on osa professori Steinbergin, Arktisen keskuksen tutkimusprofessori Timo Koivurovan sekä muutaman muun tutkijan kehittämää jääoikeusprojektia.

Tutkimushanke käynnistyy ensi vuoden alusta. Arktisesta keskuksesta hankkeesta on mukana Koivurovan lisäksi myös erikoistutkija Anna Stammler-Gossmann.

ARTTO LIITI

Professori Pentikäinen ja arkisto.

Juha Pentikäisen arkisto Saamelaisarkistoon Inariin

Lapin yliopiston omistama professori Juha Pentikäisen arkisto talletetaan pysyvästi Saamelaisarkistoon Inariin.

Arkisto koostuu kokoelmasta etnografista ja uskontotieteellistä tutkimusaineistoa. Aineiston pääpaino on pohjoisen pallonpuoliskon alkuperäiskansojen kulttuureissa. Arkisto sisältää valokuvia, asiakirja-aineistoa, nauhoitteita ja kirjallisuutta.

Saamelaisaineistosta merkittävän kokonaisuuden muodostavat Tenon varrella Dáldadaksen kylässä kerätyt kenttätutkimusaineistot. Tämän lisäksi arkistossa on runsaasti saamelaiseen mytologiaan liittyvää tutkimusaineistoa sekä suomalaistaustaisiin kansoihin liittyviä nauhoitteita, valokuvia ja asiakirjoja.

STEFAN ERLINGSSON

Ydinjäänmurtajien laivastoa esittelevä näyttöelementti.

Uusi tiedekeskus ydinjäänmurtajalle

Lapin yliopiston Arktinen keskus on ollut mukana toteuttamassa uutta tiedekeskusta jäänmurtaja Leninille Murmanskissa. Lenin on maailman ensimmäinen ydinvoimalla toiminut jäänmurtaja.

Tiedekeskus esittelee jäänmurtajateknologian saavutuksia Venäjän arktisilla alueilla. Lisäksi se nostaa esille ihmisten ja eläinten sopeutumiskyvyn arktisissa olosuhteissa sekä kauniin mutta ankanan Jäämeren.

Näyttelyssä esitellään muiden muassa jäänmurtaja Leninin historiaa, erilaisia jäänmurtamisen teknologioita, arktista aluetta ja sen biodiversiteettiä sekä Venäjän ydinjäänmurtajien laivastoa.

Tiedekeskus on toteutettu yhteistyössä Lapin yliopiston Arktisen keskuksen, Rosatomflotin ja Tromssassa sijaitsevan Polarian kanssa.

Rovaniemen arktinen konferenssi marraskuussa

Rovaniemellä järjestetään 24–26. marraskuuta merkittävä arktinen In the Spirit of the Rovaniemi Process -konferenssi, joka järjestettiin edellisen kerran kaksi vuotta sitten.

Konferenssin järjestäjinä ovat Rovaniemen kaupunki ja Lapin yliopisto yhteistyössä Suomen Arktisen Seuran kanssa. Konferenssin nimi viittaa 1990-luvun alun Rovaniemi-prosessiin, jolloin kansainvälinen valtiotason arktinen yhteistyö alkoi Suomen aloitteesta ja jolloin ensimmäiset kokoukset pidettiin juuri Rovaniemellä.

Tämän vuoden konferenssin teemana on globaali ja paikallinen arktinen. Rovaniemellä pidettävä tilaisuus jakaantuu korkean tason politiikkaosuu-teen ja tieteellisiin paneelisiin. Osanottajia konferenssiin on tulossa noin pari sataa. Ilmoittautuminen on parhaillaan meneillään. Tilaisuus on osallistujille maksullinen.

Lisätietoja: www.rovaniemiprocess.fi

Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti 30 vuotta

ILKKA TIENSUU

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutti, tuttavallisemmin PYVI, juhli 30-vuotista taivaltaan perus- ja ihmisoikeuksien tutkimusta käsittelevällä juhlaseminaarilla, jonka puhujiin kuuluivat mm. Ihmisoikeuskeskuksen johtaja Sirpa Rautio sekä oikeushammaslääkäri Helena Ranta. PYVI on yksi Suomen kolmesta ihmisoikeusinstituutista ja toimii mm. asiantuntijana ulkoministeriön asettamassa Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunnassa. Kuvassa instituutin henkilökuntaa työn touhussa seminaarin alla.

Lapin yliopistossa alkaa lastentarhanopettajien koulutus

Lapin yliopistossa Rovaniemellä alkaa lastentarhanopettajien lisäkoulutus Oulun ja Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekuntien yhteistyönä. Erilliskoulutuksen rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ylimääräisellä koulutuksella pyritään lisäämään lastentarhanopettajien määrää erityisesti Lapissa sekä edistämään lasten ja perheiden hyvinvointia. Koulutus antaa valmiudet varhaiskasvatuksen monialaisiin tehtäviin. Pääaineena koulutuksessa on kasvatustiede, erityisesti varhaiskasvatus. Koulutuksen laajuus on 180 opintopistettä.

Lennokasta täydennyskoulutusta opettajille

Lapin yliopisto on käynnistänyt täydennyskoulutushankkeen, jolla pyritään parantamaan opettajien matematiikan osaamista ja pedagogista ymmärrystä. Matematiikan osaaminen lentoon! -hankkeen tarkoituksena on vahvistaa opettajien matemaattista itsetuntoa sekä taitoja opettaa matemaattikkaa monipuolisilla työtaivoilla ilman liiallista oppikirjasidonnaisuutta. Koulutus luo myös hyvän pohjan opetussuunnitelmatyöhön sekä tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen opetuksessa. Hanketta rahoittaa Opetushallitus.

Suomen Akatemialta rahoitusta Lapin yliopistolle

Suomen Akatemia on myöntänyt Lapin yliopistolle 2,1 miljoonaa euroa profiointitoimenpiteisiin vuosille 2015–2019. Käytännössä yliopisto voi palkata saamallaan rahoituksella kymmenkunta tutkijaa, tutkijatohtoreita ja professoreita eripituisiksi ajanjaksoiksi vuosina 2015–2019.

Hakemuksessaan Lapin yliopisto nosti esille kuusi monitieteistä profiointihanketta: arktiset oikeudet ja luonnonvarat, arktiset alkuperäiskansat, pohjoiset sosiaalipalvelut, arktinen muotoilu ja taiteet, tieto ja oppimisympäristöt arktisella alueella sekä pohjoinen politiikka ja hallinto.

Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotolan mukaan Suomen Akatemian rahoituspäätös osoittaa, että yliopisto on onnistunut profiointitoimissaan.

– Myönteinen rahoituspäätös osoittaa, että vuonna 2013 tehdystä Lapin yliopiston tutkimuksen kansainvälisestä arvioinnista vedetyt strategiset johdopäätökset ovat onnistuneet. Lapin yliopisto on oikealla tiellä toimenpiteissään, joilla tähdätään kansainvälisesti merkittävään asemaan arktisena ja pohjoisena tiede- ja taideyliopistona, Ylä-Kotola sanoo.

Hakuun osallistuneista 13 yliopistosta kymmenen sai rahoitusta.

Yliopistot kehittävät erikoissosiaalityöntekijäkoulutusta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt valtakunnallista sosiaalityön yliopistoverkostoa (Sosnet) koordinoivalle Lapin yliopistolle erityisavustusta erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen kehittämiseen.

Erityisavustuksella Sosnet toteuttaa erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen kehittämishankkeen, jossa kartoitetaan koulutuksen uudistamisen suunnat sekä yhteistyön toteutuminen työelämän tahojen ja yliopistojen kesken sekä luodaan uusi malli koulutuksen toteuttamiseksi. Kehittämishankkeen toteuttamisesta vastaavat KT Tuula Kostiainen Tampereen yliopistosta ja YTM Noora Tuohino Lapin yliopistosta.

Sosnet on sosiaalityön koulutusyksiköiden muodostama yhteistyöverkosto, johon kuuluvat Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot. Yliopistot ovat jo 15 vuoden ajan järjestäneet lisensiaattitutkintoon johtavaa erikoissosiaalityöntekijän koulutusta (120 op) viidellä sosiaalityön erikoisalalla erillisen lainsäädännön turvin.

ILKKA RUUSKA

Tuula Linnalle professoripoolin apuraha

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan professori Tuula Linna on saanut säätiöiden professoripoolin viidennellä hakukierroksella 27 000 euron suuruisen apurahan vuoden kestävään tutkimustyöhön Jenny ja Antti Wihurin rahastosta.

Tutkimusvapaan aikana yliopisto maksaa 55 prosenttia professorin bruttopalkasta, jolloin säätiöiden myöntämä 27 000 euron apuraha kattaa nettopalkan vähennyksen. Tämän lisäksi apurahansaaja voi nostaa enintään 5 000 euron matka-apurahan liikkuvuuteen tutkimuskauden aikana.

Kuntajohtajien liikkumavara sosiaalisessa mediassa

Lapin yliopiston hallintotieteen ja oikeusinformatiikan tutkijoille on myönnetty Kunnallisalan kehittämissäätiön rahoitusta julkisjohtamisen ja sosiaalisen median välistä yhteyttä tutkivalle hankkeelle. Tutkimus kohdentuu kuntajohtajien liikkumavaraan sosiaalisen median käyttäjinä.

Tämän päivän kuntajohtajuudessa korostuvat tiedonhallinnan, sähköisyyden, viestinnän ja vuorovaikutuksen taidot sekä digitaalisten kanavien hallinta.

– Julkishallinto ja -johtajat eivät kuitenkaan kovin hyvin tunne tai tiedosta liikkumavaraansa esimerkiksi sosiaalisen median kanssa, toteaa tutkimuksen johtaja professori Antti Syväjärvi.

Hankkeessa tutkitaan kuntajohtajien liikkumavaraa sosiaalisen median käyttäjinä johtajan kompetenssista sekä organisatorisesta ja lainsäädännöllisestä ulottuvuudesta käsin.

– Tutkimus virittää poikkitieteellisyttä hallintotieteen ja oikeustieteen välille, toteaa hankkeessa mukana oleva oikeusinformatiikan professori Rauno Korhonen.

Tutkimushanke käynnistyy syksyllä 2015, ja se kestää vuoden 2016 loppuun asti. Vartuneena tutkijana hankkeessa toimii apulaisprofessori Jaana Leinonen, ja tutkijaksi rekrytoidaan hallintotieteen, erityisesti tietohallinnon väitöstutkija.

Taideperustaisen tutkimuksen käytännöt

Lapin yliopiston kuvataidekasvatus on mukana rahoituksen saaneessa kansainvälisessä tutkimushankkeessa, jossa kartoitetaan ja kehitetään taideperustaisen tutkimuksen käytäntöjä seitsemässä eri maassa.

Kolmivuotisen tutkimushankkeen tavoitteena on rakentaa taideperustaisen tutkimuksen kansainvälinen verkosto. Verkoston avulla luodaan pysyvää tutkimusyhteistyötä, julkaisutoimintaa sekä vahvistetaan alan tohtorikoulutuksen kansainvälisyyttä.

Dekaani Timo Jokelan mukaan Lapin yliopiston kuvataidekasvatus on mukana hankkeessa kehittämänsä taideperustaisen toimintatutkimuksen ansiosta. Yhteistyö kanadalaisten kanssa on syntynyt taiteiden tiedekunnan koordinoiman Arktisen yliopiston yhteydessä toimivan ASAD-verkoston kautta.

E-tekstiileissä yhdistellään tekniikkaa erilaisiin materiaaleihin ja saadaan sähkövirta kulkemaan esimerkiksi ompelulankaa pitkin.

Rahoitusta oppimateriaalituotantoon

Sisustus- ja tekstiilimuotoilun yliopisto-opettaja Emmi Harjuniemi ja yliopistonlehtori Piia Pырstöjärvi ovat saaneet 5 000 euron stipendin Tekstiili ja Muoti ry:n stipendiohjelmasta e-tekstiilien suunnitteluun ja valmistukseen keskittyvän oppimateriaalin tuottamiseen.

Oppimateriaali tulee avaamaan tekstiilien suunnittelua uuden teknologian ja ohjelmoinnin näkökulmista. Erityistä huomiota materiaalissa tullaan kiinnittämään muotoiluun ja esteettisiin seikkoihin.

RAHOITUSPÄÄTÖKSIÄ

APURAHAT

LAPIN RAHASTON APURAHAT

Suomen Kulttuurirahaston Lapin rahasto on jakanut apurahoina Lapin yliopiston tutkijoille yhteensä 150 500 euroa. Apurahan sai kaksitoista henkilöä.

- TaM MARI ORJASNIEMI: Arktisen alueen ekologista kestävyyttä edistävien ratkaisujen yhteiskehittäminen kollaboratiivisessa mediassa, väitöskirjatutkimus 24 000 euroa.
- TaM NOORA HATTUNEN: Lasten kuvakirjan tekemiseen 4 000 euroa.
- FM, KM, FM (emerita) MARITA KILPIMAA: Andreas Alarieston elämä ja voimaantumisen hänen laulujensa ja kertomustensa kautta tarkasteltuna, väitöskirjatutkimus 2 000 euroa.
- KM MAARIT LASANEN: Vammaisuuden kokemus sekä Pohjois-Suomessa saadun vertaistuen merkitys kuulovammaisten lasten kokemana, väitöskirjatutkimus 14 000 euroa.
- Kasvatustieteiden yo LAURA-MAIJA NIITTYVUOPIO: Etnografinen tutkimus kaksikielisten saamelaislasten kielivalinnoista ja niiden periaatteista, pro gradu -tutkielma 2 000 euroa.
- KM SATU TASKINEN: Miten suomenkielinen kieliryhmä houkuttaa? Toimintatutkimus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden osallisuudesta rovaniemeläisessä peruskoulussa, väitöskirjatutkimus 12 000 euroa.
- OTM JUKKA AHTINEN: Rikosasianajajan lojaalisuusvelvollisuus asiakkaana olevaa rikosasian vastaajaa kohtaan, väitöskirjatutkimus 18 000 euroa.
- HTM JUHA GUTTORM: Miten saamelaisten kulttuuri-itsehallinto toteutuu Suomessa, väitöskirjatutkimus 6 500 euroa.
- Oikeustieteen ylioppilas JUHO LAKKALA: Perusopintoihin 2 000 euroa.
- YTM PIRITTA PARKKARI: Yrittäjyyden alkuvaiheet, väitöskirjatutkimus 24 000 euroa.
- YTT MARJO LINDROTH: Oikeudet osana alkuperäiskansojen hallintaa, väitöskirjan jälkeinen tutkimus 14 000 euroa.
- YTK SARI GUTTORM: Teemahaastattelu saamelaisnuorten tulevaisuuden odotuksista, pro gradu-tutkielma 2 000 euroa.
- YTM MARJO OUTILA: Kuoleman kokeminen ja kuolemaprosessissa tarvittava tuki, väitöskirjatutkimus 12 000 euroa.
- Fil. tohtori SARI STARK: Porolaidunnuksen vaikutusten historiallis-ekologiseen synteesiin, väitöskirjan jälkeiseen tutkimukseen 14 000 euroa.

EMIL AALTOSEN SÄÄTIÖN APURAHAT

Emil Aaltosen Säätiön hallitus on jakanut lähes kolmesataa apurahaa tieteellisen tutkimustyön tekemiseen. Lapin yliopiston tutkijoille myönnettiin kaksi apurahaa.

JUSSI HUOTARI sai valtio-opin ja politiikan tutkimukseen nuoren tutkijan apurahan 26 500 euroa. JONNA TOLONEN sai taiteen tutkimustaan varten 5 000 euron kannustusapurahan.

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON

VUODEN 2016 APURAHAT

Suomen Kulttuurirahaston apurahat myönnetään yksityishenkilöille, työryhmille ja yhteisöille suomalaisen kulttuurin edistämiseen. Apurahat on tarkoitettu jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön kaikilla tieteen aloilla sekä taiteelliseen työskentelyyn. Kulttuurirahasto tukee myös kulttuuripoliittisesti merkittäviä hankkeita, jotka edellyttävät tavanomaista suurempaa rahoitusta.

Tieteen aloilla ovat haettavana seuraavat erityisapurahat: **Tohtorikoulutettavan yhteisrahoitus** -apurahat, jotka tarjoavat mahdollisuuden yhdistää apuraha palkalliseen työsuhteeseen, ja **Tieteen työpajat** -apurahat, joita myönnetään kaksivuotisille hankkeille vuosittain 1-2. Lisäksi jaetaan yksi tai useampi **Eminentia**-apuraha. Kulttuurirahasto on solminut kaikkien Suomen yliopistojen kanssa puitesopimuksen, joka takaa jatko-opiskelijoille työtilat. Taiteen erityisapurahana ovat haettavissa **Taidetta hoitolaitoksiin** -apurahat.

Kulttuurirahasto kannustaa laajempien tutkimushankkeiden rakentamiseen erityisesti seuraavilla aloilla: farmasia, maa- ja metsätaloustieteet sekä ympäristötieteet, taloustieteet.

APURAHAN HAKEMINEN

Kulttuurirahaston keskusrahaston apurahojen haku-aika on **1.-30.10.2015**. Haku tapahtuu verkkopalvelussa osoitteessa www.skr.fi/apurahanhakija. Hakulomake liitteineen toimitetaan Kulttuurirahastoon myös allekirjoitettuna tulosteena 30.10. mennessä. Viimeisen hakupäivän kotimaan postileima hyväksytään. Käsiteltäväksi ei oteta sähköpostilla lähetettyjä hakemuksia.

Tarkemmat hakuohjeet ovat osoitteessa www.skr.fi/hakuopas

WWW.SKR.FI/APURAHAT

NIMITYKSIÄ

**Timo
Koivurova**

Arktisen keskuksen väliaikaiseksi johtajaksi ja vuosikirjan päätoimittajaksi

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on nimittänyt tutkimusprofessori Timo Koivurovan Arktisen keskuksen väliaikaiseksi johtajaksi ajalle 1.8.2015–31.10.2015.

Tutkimusprofessori Koivurova toimii Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin (PYVI) johtajana Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa.

Arktisen keskuksen väliaikaiseksi varajohtajaksi nimitettiin samalle ajalle erikoistutkija Osmo Rätti Arktisen keskuksen arktisen globaalimuutoksen tutkimusryhmästä.

Timo Koivurova on nimitetty myös yhdeksi *The Yearbook of International Environmental Law* -vuosikirjan neljästä päätoimittajasta. Vuosikirja perustettiin vuonna 1990 ennen Rion 1992 arvovaltaista ympäristökonferenssia, ja se on johtava julkaisu kansainvälisen ympäristöoikeuden alalla. Vuosikirja on Oxford University Press -kustannusyhtiön lippulaiva.

**Jarno
Valkonen**

Professoriksi Lapin yliopistoon

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on ottanut yhteiskuntatieteiden tohtori Jarno Valkosen pohjoisten yhteiskuntien muutosten tutkimuksen professoriksi yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan 1.8.2015 lukien.

Jarno Valkonen on valmistunut Tampereen yliopistosta yhteiskuntatieteiden maisteriksi vuonna 1998, yhteiskuntatieteiden lisensiaatiksi vuonna 2001 ja yhteiskuntatieteiden tohtoriksi vuonna 2003.

Työurallaan Valkonen on tutkinut muun muassa luonto- ja ympäristöpolitiikkaa, luonnonvarakysymyksiä, työtä, maaseutua, matkailua, kulttuuria sekä pohjoisia elinkeinoja. Tutkimukset kytkeytyvät pohjoisten yhteiskuntien, kulttuurien, ihmisen ja ympäristön sekä näiden vuorovaikutuksen tarkasteluun.

**Nafisa
Yeasmin**

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston seurantakomiteaan

Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa maahanmuuttoa tutkiva Nafisa Yeasmin on valittu Euroopan unionin Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) Suomen seurantakomiteaan.

AMIF-rahaston tehtävänä on ennakoida turvapaikanhakua, maahanmuuttoa ja kotouttamisen tarvetta Euroopan unionin jäsenmaissa.

**Päivi
Rasi**

Media-
kasvatusseuran
hallitukseen

Lapin yliopiston mediakasvatuksen yliopistonlehtori Päivi Rasi on valittu Mediakasvatusseura ry:n hallitukseen.

Mediakasvatusseura on valtakunnallinen kaksikielinen yhdistys, joka kokoaa mediakasvatuksen toimijat yhteistyöhön ja edistää mediakasvatuksen monitieteistä tutkimusta ja käytäntöjä Suomessa.

Yhdistyksen hallitukseen uutena jäsenenä valitun Rasin tavoitteena on muun muassa edistää mediakasvatuksen saatavuuden alueellista tasa-arvoa erityisesti Lapin näkökulmasta sekä tukea mediakasvatuksen käytännön toimijoiden ja tutkijoiden yhteistyötä.

Nafisa Yeasmin tutkii Arktisessa keskuksessa maahanmuuttoa Barentsin alueella. Hän on tehnyt lukuisia maahanmuuttoa koskevia selvityksiä.

Nafisa Yeasmin on Lapin etnisten suhteiden neuvottelukunnan jäsen ja Arktiset maahanmuuttajat ry:n puheenjohtaja.

Luodaan yhdessä tulevaisuutta!

LAHJOITA LAPIN YLIOPISTOLLE

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

MARKO JUNTILA

Korkeatasoinen tutkimus ja laadukas opetusemme edistävät pohjoisen alueen elinkeinoelämää, yhteistä aluekehitystä, paikallista kulttuuria sekä eri väestöryhmien elinoloja. Yliopiston rahastoihin kertyvien lahjoitusten avulla voimme edelleen vahvistaa kilpailukykyämme ja jatkuvaa kehittymistämme.

www.ulapland.fi/varainhankinta/verkkolahjoitus

hiutaleita

TOIVO SALONEN

Filosofian yliopisto-opettaja, Lapin yliopisto

” Nykyfilosofia karttaa perustavia kysymyksiä.

ANNA-LEENA MIUOTKA

MENETETTY PAIDEIA

Ihmisyys on taitoa omaehtoisesti asettaa itselle päämäärä. Tämä paideian lähtökohta välittyi varhaisten ajattelijoiden Khilon, Kleobulos, Solon ja Thales toteamuksissa ”kohtuus kaikessa” ja ”tunne itsesi”. Myöhemmin Herakleitos ja Demokritos elämäntavallaan todellistavat paideian käytännöllistä viisautta ylittäen vallitsevia asenteita.

Kun antiikissa paideian idea esitetään kirjallisesti ja se käsitetään kasvatuksen ytimenä, jotakin on lähtemättömästi poistunut. Ihimellisessä tietämyksessä ja sen tuottamissa välineissä huokuu suuren pahuuden mahdollisuus. Kasvava tietämys ei ole vain hyvän lähde, vaan sitä on helppo käyttää itsekkäisiin pyrkimyksiin sekä erilaisten ihmisryhmien alhaisiin ynnä yhteisöjä vahingoittaviin tarkoituksiin.

Uuden ajan tieteiden kehityksessä paideia sanallistuu humanismiksi, joka aikakautensa asenteellisessa ahtaudessa menettää relevyyttään. Eritoten valistuksen kiihottaessa välineiden kehittäminen filosofiassa ilmenee ymmärtämättömyyttä arvojen ja toiminnan suhteesta. Johtoasemissa olevat ihmiset hullaantuvat tehokkaista välineistä hyvässä ja etenkin pahassa.

Toisen maailmansodan jälkeen tekniikan kehitys ja voimakas talouskasvu ohentavat humanististen tieteiden vaikutusta ja vähitellen kesyttävät yhteiskuntatieteitä. Digitaalisen kumouksen alettua filosofinen henki väljähtyy ja suursodan barbaarisuuksia kokeneiden ajattelijoiden aika täyttyy. Suomessa perinteiden katkos aivan kuin henkilöityy akateemikko Georg Henrik von Wrightin kuolemaan 2003. Eipä enää esille oteta niitä perustoja avaavia pohdintoja, joita hän esitti vielä 1990-luvun kirjoituksissaan. Miten nykyhetken tieteen tekijä voi vastata vaikkapa von Wrightin teosten *Tiede ja ihmisjärki* ja *Minervan pöllö* ajatuksiin?

Filosofia tutkii akateemisen maailman kapea-alaisia ongelmia, ei ihmisenä toteutumista, ei kokonaisuuksia, ei päämääriä eikä kyseenalaista nykyelämän arvoja. Kuvaavasti sosiologeista on julkisuudessa tullut sosiologian tutkijoita, ei sosiaalisen rakentumisen hahmottajia. Hämäävä kielenmuutos ei koske vain sosiologeja. Filosofit on vaihtunut filosofian tutkijaksi, psykologi psykologian, arkeologi arkeologian, kemisti kemian tutkijaksi...

Nykyfilosofia karttaa perustavia kysymyksiä. Se taipuu akateemiseen markkinahenkeen ja toteuttaa vallitsevan talousideologian eetosta. Unohtuu ihmettely, sivistykselliset aatteet, tietoisuuden herättäminen. Yliopiston ohjaavia kriteerejä ovat maisterituotanto, artikkelitehtailu ja väitökset ilman ideoiden intohimoa sekä yliopiston myyminen muotien ja suhdanteiden mukaisesti. Filosofinen erittely tietoisuuden ehdoista peittyi välineellistetyn ajattelun alle. Samalla poistuu pidikkeitä pahalta.

Muistamme

Matkailututkimuksen
professori

Seppo Aho

1946–2015

Lapin yliopiston matkailututkimuksen professori emeritus Seppo Aho menehtyi 8.7.2015 sairauden murtamana.

Seppo Aho suoritti yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkinnon Helsingin yliopistossa vuonna 1977. Filosofian tohtorin tutkinnon hän suoritti Lontoon yliopistossa aluetalouden ja suunnittelun alalta 1978.

Urallaan Aho toimi vs. apulaisprofessorina Joensuun korkeakoulussa ja syyskuusta 1979 alkaen Pohjois-Suomen tutkimuslaitoksen erikoistutkijana ja Lapin yksikön johtajana. Seppo Aho käynnisti suomalaisen matkailututkimuksen perus- ja jatkokoulutuksen ja vuonna 1994 hänet valittiin Suomen ensimmäiseksi matkailututkimuksen professoriksi Lapin yliopistoon.

Kuva IRMA VARRIO

Psykologian
professori

Juha Perttula

1964–2015

Lapin yliopiston psykologian professori Juha Perttula menehtyi 30.8.2015 sairauden murtamana.

Juha Perttula suoritti Jyväskylän yliopistossa psykologian kandidaatin tutkinnon vuonna 1991, psykologian lisensiaatin tutkinnon 1994 ja psykologian tohtorin tutkinnon 1998.

Työuransa alussa Juha Perttula toimi psykologina Etelä-Pohjanmaalla sekä tutkimus- ja opetus-tehtävissä Jyväskylän yliopistossa. Lapin yliopiston palvelukseen hän tuli vuonna 1997. Perttula toimi psykologian apulaisprofessorina yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa vuosina 1997–1998 ja psykologian professorina vuodesta 1998 lähtien. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnan dekaani- na hän toimi vuosina 2006–2014.

Kuva IRMA VARRIO

Kehittämispäällikkö

Mare Rantaniemi

1965–2015

Kehittämispäällikkö Mare Rantaniemi menehtyi 3.9.2015 sairauden murtamana.

Rantaniemi suoritti yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinnon Lapin yliopiston Russian Competence-maisteriohjelmassa vuonna 1999.

Lapin yliopiston palvelukseen Rantaniemi tuli vuonna 1998 opintoasiain amanuenssiksi, josta hän siirtyi myöhemmin erilaisiin hankke- ja kehittämistehtäviin. Vuodesta 2012 lähtien hän toimi kasvatustieteiden tiedekunnan kehittämispäällikkönä.

Mare Rantaniemi oli sujuvasti venäjää puhuva hanketoiminnan moniammatillainen, jonka laajat yhteistyöverkostot ja vankka osaaminen olivat tärkeässä osassa Lapin yliopiston menestyksessä hanketoiminnassa Barentsin alueella.

Kuva VILLE KOSTAMOINEN

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
PL 122 | 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Lapin yliopiston

taiteiden tiedekunta 25 vuotta

27.11.

Juhlan
kunniaksi
marraskuussa:

Tapahtumia
kaupungilla ja
kampuksella

Seminaari:
**Kuvataidekasvatus
muutoksessa**
27.11. klo 12–17

Esko ja Asko -sali

Opetus-
harjoittelijoiden
projekteja
Rovaniemen
kouluissa

Juhlanäyttelyt
tiedekunnan
gallerioissa

**Pääkampukselle
paluun juhlat**
27.11. klo 18–22

Agora

Tervetuloa!